

CONCETTA LA MAZZA

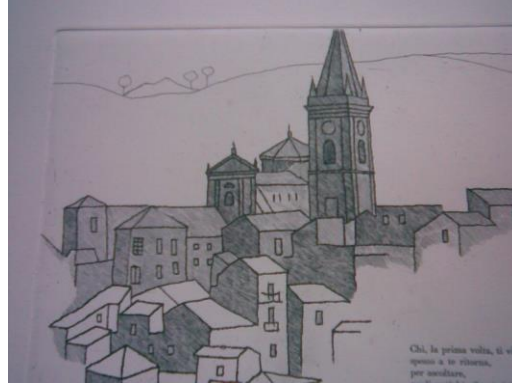
Poza modrym nieba

Biografiowe

Concetta La Mazza narodziła sie w divarze di Symilia w 1936 roku, ze piyrworodzinyim Domenico La Mazza i Teresa Curenti. W 1950, po cierpliwym ôkresie "dzielynio" do tanty matki, ôsiõngnõł ôjcõw w Domodesola, kaj durch żyje społym ze ślubnym Giuseppem. Mõ trzi dzieci: Armando, Luciano i Daniela. Niydowno we swoim umyśle przemożne pragniyne pamiyntać ô swoim nowaresem dzieciństwie, a ôto je porõd tego intymnego, ôsobistyj, ale połno anekdotõw i ôdniesiyń do strzodowiska tyj epoki, była zainstalowano: kraju, wsi, wsi Lude Lud, przywykniyncia, tradycyje tego terytorium w ómawych latach II wojny światowyj.

Prymordialno ynergijo pisanio

Mały kōncet je powierzōny wujkōm i zmuszōny do miyszkanio w Kastrangiji w ōdległość ōd kraju i kōmpaniōnōw w Kastrangiji. Tak tōż rajzuje swoim ōsobiście bez Crucis w samotności w ciynżkich latach wojny miyndzy głodym, niywiedzōm czasu, przesyłań i źle traktowanio. Po wojnie niyuchrōnne emigracyjo i zaczōntek, naturalnie ciynżko, na Pōlnocy.

Cołke to je pedziene bez wzrōt dziouchki, kero wrōco na fazy wzrōstu w pamiyńci w pamiyńci i co z udziwiajōncym świeżościōm i ciynkim nitym irōnije dowo nōm uciecha czytanio - w kōńcu - w kōńcu - mbrymatyczno historyjo naszōj familijnyj społēcności, zdolno do ekscytujōncego ja głyboko i to przinoleży do każdego z nos.

W tym krōtkim rōmanie ōd Contetty La Mazza, pisanie ōbalo koźde prawidło i wraco do wczasnych lot, wolne ōd koźdego formalnego schymatizmu, napyndzanego bez arkana wnytrznō żywotność, stowo sie rzykōm w połni, kero przitło sie przitłoczōno, je żalōsnym dyszczym duszy.

Cychy wujōw, Antōnia i Michele, sōm pamiyntane, tak jak ōbraz Novara za hojny, ōbtocajōncy i słodki jak surowy i twardy ōstowo niyzapōmniany.

Yntlich, ciynżki fragmynt do adolescencyje, kej niynaprawialny sie stanie, ale mało kōncepcyjo niy zrezygnuje z tragicznego losu, dziynki jeji ōdwagi i inkryminalnyj nadzieje w przyszłości, dziynki jeji ōczōw, iże mogli wyglōndać... poza modro ōd nieba!

NINO BELVEDERE

“Calwary zaczōn sie dlo mie. To bōł nojpewnij dziyń torbowy, napoczōł sie lato 1938, miōłch dwa lata, a mojo tanty prziszła mnie, coby mnie weznōńć. W torbie ze tkaninōm ôdkłodoł bluzka i dwie pory majtkōw, a potym ignorować wszyjskigo, co ôpuściōłch mōj dōm. Bōłch tak mały, iże niy mōgch sie zdać sprawa, iże moj Crucis zacznie sie w tym dniu.

Poza modrym nieba

Primotaju ôjcowskigo - Primoty ôjcowski

Je to teroz stary niyzamiyszkany ruiny, duszōny bez kabwebs i ściyrzōny bez tarmy, ale ôd downa, w Novara, miasto leżōnce pod majestycznym fortec na gōrach Messina, w aleji w dystrykcie Engia, było tam dōm kole fontanny. Drzwi z wejściym dały wnyntzrne słody, kere dokludziły do piyrszego sztoka, kaj bōł mały pokoj z drzewianōm klawiaturōm: to była sypialnia. Poszłaś do ziymie nad ziymiōm i była kuchnia, jeźli mogłabyś być zadzwoniōno. W rōnku, kamiynne płyta, na keryj wraziły sie ôgyń i statyw żylozny, kery bōł użyty do umiyszczynio garnka makaronu. Przed, wisiōnc na ścianie, czorno czorno jak tōn, drzewianōm ałżorkōm, dwa krywy, jedna mało i jedna srogo, pieca, coby ugotować chleb, po boku na boku piersiowo pōłowość, stoł, dwa "furrizzi" i niykere stolca Rengine. W

kōncu bōł przedioł, z balkōnym z widziniym na alejo, kaj bōł ino łōżko na rynku. Ta dziura była krōlestkōm, kaj miyszkoł lewō starzik w 1934 roku. Łagonka kamynia była uzyskano na podwodnym wodze z drzewianōm pokrywōm. Pōniywoż niy było kanalizacyje, ta ôstatnio musiała sużyć do łagodzynio stenchu, kero była uwolniōno. Tocznie, dōm bōł wolny ôd bieganio wody i światła elektrycznego, wygoda, co w tamtych czasach niy mieli nawet barōw. Kole była drzewiano bramōm, kero dokludziyła do Baglio, kaj kurki były na holcu.

W tym rōnku, poza światym, moja matka miyszko społym ze starzikōm, kero była szwu, dwa bracia i szwestra, wszyske starsze ôd nij, były żōna i tyż miyszkali w Novarze. Mojo matka była blondynkōm, ciynko, barzo krucho kōnstytucyje, miała barzo ôdporne cychy, a tyn, co bōł nojbarzij zauważōny z jeji gyzichtu, jak tyż mlyka, były dwōma srogimi błynkitnymi ôczami, bezma dycki przestraszōnymi i smutnymi. Można nagło śmierć matki, kedy miała dwadzieścia - sztyry lata, była przyczynōm jeji fizycznyj i moralnyj kruchości.

Pora lat po śmierci babki, mo matka, dziynki interwyncyji jednyj z jego kōmitōw, trefiōł sie ze swoim princym Karmym. Moj fater przinoleżōł do szykownyj familije Badiavecchii, kero zarzōndzała tawernōm z tabakōnōm i jedzyniym. Bōł familijōm wielgich robotnikōw, a mōj fater bōł czowiekiym, podle kożdego, barzo piykneho, wysokigo, brōnotnego, szynego i przesuniyńcio. Miyszkoł w ułōmku daleko ôd miasta: piyszōm, ô dobryj lenie, w pōł godzinie, jako dostałeś. Jego fater transportowōł wōngel holcu. Matka była dynamicznōm kobiytōm, rano, iże pojechała do Novara z mule, coby kupić gatunki, kere zapewniali w sklepie: tabaki, sol i jadowite. Dycki ôblykajōm sie szykowne ze srogōm czornōm wału naôbkoło karku, tyż kupiōł gazeta, coby utrzymać kliyntōw informowani. To bōł jedyny sklep w zidlōngu i dobrze w tym dōmie, choiōż było ôziym usta do nakarmiynio, niy było braku.

Pod kōniec wieczōr, ôn ôstrożnie pōmōgła patrōnōm teraz świytlōnc sie - i jego portfel - wydużajōnc wino z farbistym wzglyndym. Pōniywoż dzieci niy dycki erbujōm roboty ôjcōw, mōj fater nauczōł sie rzymiosła chubler. Po zaangażowaniu, kery trwoł pora miesiyncy moj fater i matka, kejs ôzeniōł sie, poszli zrobić gniazda miyłości w dōmie w fontannie w dystrykcie ENGIA. Akuratnie dziewiynć miesiyncy niyskorzij przibyłch na tyn świat i, podle świyntego połedniowego zwyyku, miōłch miano ôd ôjcowskij babki, Concetta. Mimo łagodnego wieku miōłch ćmawo i zmarł skōra, dycki plakałch. Starfather, kej weźnie sie pod uwoga, iże niy posiadali my kadru, bōł zmuszōny do plakanōw ôd cołkigo świyntego dnia w ramiōnach, nocny spanie w Latwijskim z tatym i mamce. Podle kożdego, bōłch barzo zły i niyôdporny. Pora miesiyncy niyskorzij, ôd czasu roboty w kraju było miyrne, mōj fater uzdoł sie, coby pojść do roboty w Sardyniji. Kedy ôpuściōł na drugo wyspa, ôpuściōł matka z dziewczynōm, kero plakała i inksze stworzynie, kere śleciōł do łōna.

Kedy miōłch dwudzieścia miesiyncy, moja szwestra Rosa narodziyła sie. Miano było ôd babki matki. W ôpaczności do Contetty, Rosa - dycki podle mojij matki - była piykno, bioło i rōżowo ôd karnacyje, brōnotne wosy, kere ôbrymbowały harmōnijne gyzicht ôzdobiōne dwōma piyknymi błynkitnymi ôczami: kwiot, jak jeji miano! Tak barzo, iże kedy moja matka poszła do fontanny, coby weznōńc woda z rōżōm swoich kamratōw w ramiōnach, spytoł jōm, jak je możliwe, coby narodzić dwie blank inksze cery. - CHIS CCà, Rusina, tak co Bilinicchia była, ale Autor...- To, Rosina, tak, coby je piykno, ale drugo... ôni pedzieli kamraty z urodniōm ustōw. W tym czasie, w tyj sytuacji, durch bōłch niyspokojny, choby mi ôstrzegōł poprawy ôd mojigo przeżycio, podziynkujōm Bogu, nawet jeźli niy z dymisyjo.

Coby ôzprawiać dalszyj historyje, nojprzōd muszę ci przedstawić mojij tanty Antōnii, krōtko godajōnc, zì 'nuoia. Bōł starszōm szwestrōm matki, miyndzy tymi dwōma było siedymności lot rōżnic. Była nisko kobytōm i kustkōm dlo dzieci, z

jeji brudnymi wosami, kere spadły na jeji ôczy. Jego zaniydbane gyzicht pokozalo wiyncyj lot anizeli te, kere miol i we swoim prōżnym spojrzaniu bylo ino tak moc upokōjynio. W tym czasie, w wieku dwudziestu lot jako ślubny, ôżyniōł sie z jednym ze swoich piyrszych kuzynōw, wrōciyla sie z dzieł w Gallery Sempjonowyj, kero ôstała wdowcōm i z trzemaletnim synym. Ôn, mōj wujka Michele, Zi Micheri, bōł niskim czowiekiym i zdowol sie plebejsko kopijo krōla Vittorio Emanuele III, miyszkała we swoim wlosnym dōmie w barzo charakterystycznyj ulicy kraju na kroki bezma dwa metry szerokości. To bōł piykny dōm. Na parterze bōł sklep z karpenterym ze srogōm cyntralnym blatkym z uchylnym, dwie ścienne szafy, kaj utrzymowol rasp, chisel, sōnczy, puchy i wykluwka, szorstka, coby ôbtoczać stopy stołōw, kere zbudowol, mola, kero potrzebowała Coby walcować platy i łopaty, drzewianō piec z marzeńōm, coby skroplic klej, stoły ułożōne w kazdym miyjscu, niykere sega przilōnczōne do ściany, jakeś szczyńście charm, taki jak balustrad kōni, choty i zōłwia, w krōtkim czasie, jedyn z tych zamkōw, kere bez teroz przinoleżōm ino do świata wspomniyn.

Drzewne słody prziniesiōne na piyrszy sztoka, kaj byly dwa przestrōnne zamki z cyramicznymi dachami, luksusym w tamtych czasach, bok wykōnany bez mojigo wujka, sofa, stol i niykere stolki polōnczōne z raffiōm, gatunki gatunkowo. Ôd balkōnu z widziniym na drōga do mezzagototo, kedy procesyjo Zgromadzynio w strōna ôszkliwości siōngo, możliwe bylo prziciōngniynicie korōnowanyj gowy Madonny. Z drugigo sztoka, zamiast tego widzisz Rocca Salvatest i przed dōmym, bez chłopaka miyndzy dōmami, idzie podziwić szplendydowy landszaft gōr, kere poleku rozciōngaly sie poza, poza blynkitym blyнку nieba, do morza, kaj, ôsobliwie w morze Świynte jodłowe dni, kej niy bylo młynōw, widzisz na drōcie horyzōntu Vulcano, a potym Lipari, Stromboli i wszyske inksze wysp: naturalne przedstawynie, blyszczōnco wielofarbowo karta.

Inkszy słody datowali sie na piyrsze sztoka, kaj byly kuchnia i sypialnia, piyrszy barzo przestrōnny bōł wyposażōny we holowy pieca do chleba i zōłōndka wōngla

do warzynio. Niywōntpliwie bōł piyknym dōmym, ôkrōm niywygodności kuchnie bez zlewu z ôdwodōm, coby pobrać nojbarzij zdatne dōmy dōmowe. W tamtych czasach niykere kōmferty były durch niydojymne. Po prowdzie woda była weznyiŋto do publicznyj fontanny we cynku kwartary, a potym prziniesiōno na drugi sztoka, kaj bōł wylewany do srogigo terakotu, coby umyć sztuki. Pōniywoż niy było ôdplywu umywalka, woda bazyliu ôstała przywrōcōno na partela i wciepniyŋto do toalety. Dlo kobyty była to barzo męsko robota. Warōnk służby i pokorny, w granicy każdego ludzkigo wytrzymałości, ôsiōngnōł swoje kulminacyjo w czasie ôdliczania, kedy tany Antōnia, z reszpektu do jeji ślubnego, musiyła jeść na tym samym sztuce, kaj miōł piyrszy roz, i, można, bog bōł powtōrzōny To samo, ale niy mam pewnyj pamiyŋci ô tym.

Wujek Michele bōł młynnym i groźnym czowiekiym za robotnika za głupi, zamiast serca miōł magli pioskowcowy. We jego ôczach nikej niy widziōłch chłopaka łagodności ani współczōcie wobec inkszych. Ukozoł sie we dōmie, coby ôpiekować sie ô swoim synu, musioł sie rychtować do jedzynio, coby sużyć mu i dycki pedzieć, iże tak, tak, tak, tak, tak. Niy mogło sie nawet zdawać do balkōnu, inakszyj mieli kłopot, w czasie kej ôn prawie każdy wieczōr skōńczōł robota, jako pojechoł do tawerny z kamratami, coby pić.

Wrōciōł do dōm, co ôszołomiajōncy, szalōny i z ôczywistym dychym, kery bōł niymożliwy do ôstania blisko niego. Zamiast tego moje tany, z ropnym światłym, ôczekowoł na niego do pōżnyj nocy bez nawet jedzynio. Kedy wrōciōł sie małego krōla - czynsto niy miōł nawet siyły, coby spinać sie na słody - wyczerpano, iże pociepnōł sie na blanku roboty połnym sztaubu i wyżyj ôn ôstoł cołko noc, coby ôdciemnōć kaszta. Auty Antōnia, pōmimo wszyjskigo, pokrywoł go Pastrano i z miłościōm siedziōł kole niego, coby go ôglōndać, aże rano. Tak tōż przepyndzōne lata, a za wiela ôddanio, niy mogła nawet iść i znojsć swoich krewnych, coby uniknōć scyny. Ôn, zazdrosny, drobny i przewyższajōncy, pojechoł kupić wōntek, coby pamiyŋtać, grzebiyŋ, klipōw wosōw i inkszych rzeczy, coby niy dozwołiç,

coby ôna ôpuściyła dōm. Kedy byli zaproszyni na ślubno cerymōnijo, wujek Michele do ôstatnigo mōmyntu niy wrōciyła do dōm, a tanty Antōnia niy mogła tam pojsć, podwiela krewni mogli prześledzić ślubnego. Co jakiś czas poradziyli go przekōnać, inkszych razy, kej przibył w czasie, ale potym, w postrzodku festiwalu, mōg i tanty Antōnia zniyszczyła i przepraszoł, wrōciōł do dōmu wszyske Mogia Mogia. Z czasym grōmadziōł gorzkości i smutku, niy mogōnc wypuścić z nikiem, bo bōł ôdizolowany, bōł ôfiarny do atrofalnych bōlōw gowy i zymbōw, kere go torturowały ja bez cołke tydzie.

Jednego dnia sōmsiad, tak dobry, a Pia, zadzwonił do wujka Michele'a i ôdwrōciōł go za cołki młot, jaki zrobiōł do ślubnyj: - winno sie gandzić - ôn krziczōł - coby sprawić, coby tako kobyta cырpi... Antōnia musi przyjmōnić luft, Niy musisz go segregować w dōma, to winno wyjść, isć do masy, isć do krewnych, jak wszyjscy krześcijanie. Przede wszyskim, ôna musi chodzić, ino w tyn spōsōb bōł gowy przejdzie...- Posiadka zrobiyła krōtko przerwa, a potym kōntynuowała godać: - mynij jak godzina ôd tego czasu jedziemy piyszōm na noga na sztreka, kero majymy z ziyemie i małego dōmu Barzo skrōmne z kuchniōm pod dachym i dalszōm lekkōm wilgotnym pokojym, kero może latem sużyć za sypialnia. W tyj ziyemi sōm rośliny hazelnutōw, figōw, żuchwy, neSpole, winogrōn, zzzzōł, jabłek, gruszki, ôliw, krōtko godajōnc, koždy studnie Boże.

Jak wiyszysz, po śmierci swojigo brata muszōm sie ôpiekować ô mojjj tanty i niy mogōm barzij dbać ô kampanijo, tōż pomyślołch ô jego przedowaniu. Czemu niy kupisz go? Tak tōż twoja ślubno miałaby szansa dychać dobrym luftym... na poczōntku Wujek Michele wahał sie, ale potym poszoł nawiydzić, a tyż przekōnała sie, coby go kupić. W krōtkim czasie umōwa ôstała zawarła kōntrakt i niyruchomość stała sie jego. Tak tōż podwōjny Emanuele III, coraz barzij czerpniynty i wszechōbecny, zapropōnowany do Auty Antōnii: - - nauczysz sie zebrać figi, a ty sprawi, iże sucho. Kej musisz umyć ôblyczynia, pojdiesz do rzyki i weznōnić woda potrzebno do picio i ugotowanio, bez kopanie dziury w piosku,

coby go snożyć. Bydzie niykōmfortowo w zimie, kedy rzyka, kero światlo wodōm, ale przekrocōm ta przeszkoda. Zamiast tego możesz cieszyć sie kampanijōm. Z jego wzglyndu basowemu Antōnia, zaś, zrobiōł to, jak bōł zamówiōny: - Spojdź, eu fazzu. - Jak chcesz, to robiōm, ôdpowiedzioł na posłuszny chudobnego czowieka.

Drugi rozdział - Z świata

Barzo czowiyk i Zi Micheri na poczōntku jodła 1936 roku przeniōs sie do Castrangi, na wsi, blisko dźwigniyńcio strumiynia. W roztōmajtych zidlōngach Badiavecchii, San Basilio i Vallancazza klacha, iże bōł dostympny, bōł rozproszōny, a ludzie nazywali go do roboty. W tamtych czasach bōł zwyk, nawet jeźli dzisiej może to wydować sie dziwne, iże kedy potrzebowali stołu, ôkna, drzwi abo garderoby, zadzwoniyli na stolca i ôdbyli go w dōma: ôni improwowali ławka roboczo, a ôni zrobyli dostympny do drzywnianōw dostympnych. Wujek Michele weznōł norzyńdzia i zatrzymał sie na placu, aże do budowy roboty.

Zadzwoniyli go, coby przeciōnc drzewo i ôpuściyli go pora lot, coby wyschnōnc. Na ścianie zamontowōł sie puł drzewa. Darpenter utrimowōł piła z wyrchu i pōmocnika na spodku: "Serra Serra Mastro Descio, kero śleciała Fagima w Cascia" (powrocić Sega abo Wielgi Master, co robiemy jutro Cassapaanca).

Na ścianie byō zamontowane na ścianie. Z ôgrōmnyim widzianōm dostali stoły, a społym z tymi zbudowali ôkna, łōżki, garderoby. Coby wykōnac ta robota, wstał na 4 i chodziōł ze swoim kejsōm i żelazłym. Uczōne w dōma klynty zaoferowali mu świyžo mlyko z cebulōm i chlebōm. Na poledniu talerz makaronu i czynści syru. W duski przestoł robić i dał mu dōmowy chleb za piyrszy depozyt przed zapłacyniyim kōnta w niydzielę w Nowyj Naborze.

Przejsće pora lot, a jego syn Turullu, dorosło i zrozumioł na swojij skōrze, iże niy mioł na myśli, wcale niy mioł na świecie na świecie, coby przepyndzić reszta swojigo życie ôdizolowanego na wsi. Uczōł sie fachu swojigo fatra, ale chcioł sie szpecjalizować i ôstać ebanistym. Podarziło sie przekōnać swojigo fatra, coby wysłał mu do miasta, kaj je możliwość nauczynio sie tego kōnsztu. Przeniōs sie do Catanije i po dwōch latach uczyństwa stoł sie barzo dobry, czuł sie gotowy do wykōnania tyj roboty, a ôd czasu, kej mioł teroz dziewiyntnaście lot, myśłoł, iże do niego czas przijōła sie do jego familije. Bez lata znoł cerã ô pastyrze i uzdoł sie, coby wejść za ślub, ale poszoł przeciwko woli Zi Micheri, kery chcioł, coby jego syn sie ślubowoł kobiytōm z jego kastu. W tamtych czasach niywierzitelny, ale to było tak: do rzymiosła, co sie zrezygnowoł z cery pastyrza, bōł to szumny powōd do diura. Pōmiyndzy fatrym a synym narōz wypuściōł srogi kōnflikt, kery czołoł Turilla, coby sie ôdlōnczōł detachiyntnie ôd fatra i chowańca. Społym ze swojōm nowōm familijōm ôpuściōł kraj i przeniōs sie do Como, kaj zrobiōł mocka szczyńscio ze swojōm robotōm.

Wujki niy miały dzieci, tōż z wylotym Turilla, ôstały ôstatecznie sam. Ci, kerzi ścieżōm wiyncyj tyj izolacyje, byli tanty Antōnia, co przepyndziōł cołki dni, coby lōnczyć sie z ptokami, muchami i kopruchami, co ôbtoczały jejich. W tym Spelency na wsi niy mioł szansy na rozmowa z nikim. Ino przy ôkazyji ważnych świynt, takich jak Boże Narodzynie, Wielganoc abo Świynta Assuntty Madonna w Ferragosto, mioł szansa, coby pojsć do wioski, coby znojs moja matka. W czasie jednyj z tych byzuchu po dugim skarżyniu sie na jeji stan, ôna zapropōnowała jeji szwestra: - Dear Teresa, zauwažołch, iże z dwōma dziewczynami masz za moc, coby być za wiela, zobocz mi ze mnōm, cobyś bōł swobodnijszy, cobyś sie poświyncić mało dzioucha. Bydōm jōm weznōńc do wsi, kaj luft je lepszy i robi to dobrze - moja matka była na poczōntku niypewno, ale jak dycki, jak dycki, kej weźnie sie pod uwoga jeji łacno warōnkowo postać, za naciskajōncōm naciski jeji szwestry zgodziyła sie.

Dlo mie ôpôr zacẃn sie. To bōł nojpewnij dziyń torbowy, napoczōł sie lato 1938, miołch dwa lata, a mojo tanty prziszła mnie, coby mnie weznōć. W the the the the torba ôdkłodoł bluzka, dwie pory majtkōw i niy świadōmi sie ze wszyjskiego, co ôpuściōłch mōj dōm. Bōłch tak mały, iże niy mōgch sie zdać sprawa, iże moj Crucis zacnie tyn dziyń. Rajzowali my sztreka mule, kero po pōł godziny abo moẃno przibyli my do tego ôsobnego miyjsca z niywielgim uspokojajōncym mianym Castrangia (Cassandra!) Jakby to ôgłosić niyszczynście, krōtko godajōnc, miano było juẃ cołki program, nawet jeẃli Niy mōg zech tego zrealizować. Ślubny przōdzij widzioł mnie dobrze, mojo tanty czasami kupiyła mi trocha cukierkōw, coby urzeknōć moja sympatyjo, a kedy towarziszōł mi do Novara, coby znojsć moja matka, dycki pedzioł mi nacisk na nacisk na to, iże niy musiołch iść do dōm, ale lepij było rosnōć z jeji, iże to sōm I iże uczyniōłby mnie za matka. Niy mōg zech niy podporzōndkować sie.

W tym czasie mōj fater wrōciōł z Sardynije, ôstoł ino tydziyń, styknie, coby wrazić mojo matka w ciōnzy i ôpuściyła. Byli my w 1939 roku, a dalszego roku narodziōł sie Antōnieta. Durch pamiytam, iże mojo tanty Antōnia dokludziyła mnie do Novary bez jeji matka i zobōczōłch mojã szwestra po rōz piyrszy. Chciołch ôstać w dōma, coby mnie rozdzielić mało Antōnietta, ale moj tanty, coroz wiyncyj panōw mojigo ẃycio, sztywne jak wojsko, pedzioł mi: - Turnemmu w dōma, ty zablokujesz 'na piykno przicznata - (jedzie dōm, ja ci zrobiōm Piykno pupka).

Kedy przibyli my do katapchusa, włōzōł do moich ramiōna "kaustytta" pezy z czerwōnymi ôczami, strasznymi. Bojōnc sie siebie. To bōł ôkres, w kerym dycki plakołch, bo chciołch wrōcić do Novary ze starzika i matki, ale niy było w kerōnku przekōnujōncego Zì Antōnia: mioł serce zdziwiōne i głuche do koẃdego ẃaloby. W piyrszych trzech latach przepyndziyliśmy duẃo czasu w kraju w Kastranga, kaj niy było ẃylij duszy, ino rzodko widzieli wakacyjje w dōmach rozproszōnych naôbkoło ôbtoczynio.

W niydziele poszli my do wsi i poszli my dalij mam, szwestra i starzika matki. Grandfather bōł fajnym czowiekiym z fōnsacyjōm. Prziniōs ze sobōm tabaka, kery czasami ôdniōs sie. W zimie weznōł mnie pod kapiyniym, dokludziōł mnie do kwadratu do kupowanio niykerych cukierkōw i smakuj wino w Osterii z "Sciancaditta" nad lazarytym. W wieczōr wrōciyli my do Kastranga.

Pora nocnych wujek, kere wujek poszoł przetestować z zespołym, kaj grała trombōn, potym sztopnōł, coby pić na tawernie i wrōciōł do wsi Arzillo. 500 metrōw ôd Castrangije zaczynało nazywać "Kuntatina, 'Ntoia...". W dōma tanty w tym czasie narychtowała garnka ziymsko, coby ôgrzywać woda na statywu. Halfy bez warzynie, uczyniōł sie chłopakowi wodnego wrōnczynio, można, coby ôdciemnić wino. W żelaznyj patelni tanty narychtowała cebula z tōmatōw, coby przypawić makaron. Takeyjo niy była barzo ugotowano i prziniosła mi wyrzuty. "Aja, inakszyj przyjmujōm pas i dowom ci ciała...".

W tamtych czasach kobyta pochodzynio weneckigo była położno San Basilio. Kedy w zimie rzyka była w połnym wujku Michele, prziniōs go na ramiyniu (w Ciancale) za zakupy w aptece w Novara. Stopiōł w dōma i pedziōł "Antōnia, ôd szafka, kero je zimno". Słabo tanty, niy wiem, eli zrozumioł, iże je kochankiym Michele'a.

Miołch teroz piyńć lot, ôdizolowany na wsi, bez rozmowy z nikiem, co stołch sie jak niyôstrzeżōne zwierz. Bōłch sie gańbiōny ôd każdego. Kedy poszli my do Novary, chrōniōłch sie, bo bojōnc sie ludzi. Sōmsiadōw zrozumieli ta transformacyjo, tōż doradziyli wujami, cobych mi wysłali do przedszkola. Na szczyńście wujek przekōnały sie. Tak tōż jedyn rank jego tanty wysłoł swojigo wujka Michele'a, coby kupiōł mi cieść i wraziōł ja do biołyj słomy koszy, jako mi dał babka ôjca. Razym z ciasteczkōm ôdłożył świyże jajo. Towarził mnie do przedszkola, kery bōł w bliżu ôpastu miasta. Kedy mnich ôtworzōł drzwi, coby

mnie witać, zaczęła krzyczeć. Obyjmowano strachem rzuciła kosza na ziemi, jajo złyła się i poszła do brudnego zola w każdym miejscu. Ta ciota skozała mnie, błyszczeć mnie o dobrym powodze i przynieść mi do domu. Tak też mój pierwszy dzień azylu też stał się ostatnim.

Stało się, od czasu, kiedy miałem sztyry, że wujek powiedział: - Concettina, idź do Novara, żeby wezwać Carmieri (uspokojynie) do bólu gowy -. Ciepnieła się na szlaku jak żurna, poszła z greckiego dystryktu, czasami sztopnieła na fontannie, żeby uszkodzić moje szmag, i przybieła do farmacji "du Scocattu". On, farmaceuta, zdziwiony, że powiedział kamratom, że poszła w krótkim czasie i wróciła z Novara jak błękit. W czasie piątku lot zabrali mnie do Barcelony od dalekich krewnych. Tam widziałem i po raz pierwszy słuchałem ze srogim niespodziewaniem... radio! Poszliśmy też do sklepu, żeby kupić grochu sztofy. Zaproponował przedej: - kupić hut i białe szal -. W końcu przeknali siebie, a przedobycie dały dwa ostatki modryj i modryj lyszczący satyny. Następnego dnia przynieśli mi tkaniny do matki, kero za pora dni pakowała obliczynia. W niedzielę czułem się jak cery Marquises i Barona Novary.

W zimie 1941 roku, w postrzodku wojny, mój fater zakończył swoją robotę w Sardinii, udoł się z kamratem, żeby szukać fortuny w północnym mieście i żyć przyjmując swoją starą robotę chwały. W lufcie był naznaczynie, że moja matka chciała osiągnąć moją fatę i tego, był zaburzony, tak barzo, że pewnego dnia śliznęła się pod jego łóżkiem, rozrywając się i zaobserwowała dwa ziarnie przyszłych płaszców ryżowych z jakimś Crostykina, ponieważ tante niekiedy mnie nie myślała. Grzewnie odwrócił mnie. Pamiętam, że widziałem trochę krwi, bo zamówiła urazy. Odłożyła płótno koszula, kero szyła w czasie dnia i nocy, też suknia i żodyn nie zauważyła.

Przed wyjściem matka próbowała opuścić dom starzika w porządku, który chudobny człowiek ostował sam. Myślał o stawianiu światła elektrycznego, w tym

czasie prerogatywa panów. Przed jego użytym "u lusu" w oleju. Wujek Michele obrócił to: pora dni niyskorzij zadzwonił do elektryka za to za to, tyż sprawiōł, iże zainstalowōł światło w jego dōmie, tōż kedy poszołch do kraju, podobało mi sie tyż małe światło na stromo drzewianych słodach. Kedy musiołch pojsć do szafy (w Latrei), w praktyce prosty dziura, kero była na parterze za jego laboratorium, kole tam dycki ukłodano umarto piersi ôd szafōw, kere wujka zbudowano, coby być gotowy na wypadek zōndanio.

Dzisiaj rano piyrszego marca 1942, ôblyczōny w błynkitny satyny ze świyntowymi rukawami, społym ze swoim wujym i starzykym towarzyszołch jego matce i szwetry do pocztowego pocztowego na rynku San Sebastiano, to znaczy, tak, do autobusu, co by prziniyś jejich na stacyjo banowo wigliera. 4-letni rōżowy szwestra niy chciała iść w gōra i wujek, coby jōm przekōnać, pedzioł ij: - Jeźli niy chodzisz do ciebie do ciebie.

I, piyrwonarodzōny, pod wpływym tanty, keryj niy ôpuściōłch i ôstołch w Novara. Niy skōńczōłch już ôd plakanio. Szukołch kōmfortu w ramiōnach ôd starzika. Ôstawiōł sie tyż sōm i bez tyn dziyń ôstołch z nim, coby utrzymać go firma. Po kole dwudziestu dni piyrszy brif z matki przibył, kery pedzioł podarzōnym wynikym rajzy. Tatulek sprawiōł, coby znojdziyła przyjazny miyszkanie z wodōm w dōma i gazowym piecu, do jeji nowości. Kontynuujōnc w historyji, dziyń po przibyciu, kery zadzwonił do fryzur w dōma, coby uczynić jōm modnym ôdstrzyżynim. We wsi bezma wszyske kobyty nosyli duge wosy z tupé. Krōtko godajōnc, mo matka po roz piyrszy w jego życiu była szczyńśliwo i ukōntyntowano. Na kōńcu historyje zaleciōł mi tanty. Z istościōm niy wyforsztelowōł sie, coby mojo ciynżoba w Kastrangiji.

Dziyń po wyjściu tanty Antōnia przywrōciyła mi do wsi i pedziała ślubnymu, coby kupiyła mi ksiōnżka piyrszyj klasy, coby nauczyła mnie pisać i mōc uczestniczyć w drugij zajcie zamiast piyrszyj klasy w październiku. Słabo mi: Niy mōgch już grać,

ale musiołch przepyndzić czas na pisanie aukcyjōw i numerōw. Ôd Castrganii co jakiś czas rechtōr przechodziōł z San Basilio, kaj nauczōł. Jeji miano było Maria, była cerōm kapitōna, kerō znała tanty. Zaproponowōł ij kelusz wody. W tym czasie pokozołch ij notebooka i ôna mnie ôbchodzyła. Wyciōngnōł czerwōno ôłowiec z torby i napisōł "Brava". Co za radość, jake szczyńście widzie mnie chwalić, co je dło mie niyôbyczajne. Co dziyń stołch barzij melancholijny, upredzōłch jejich, coby brać mi ôd paternalu i starzikōw, ale tanty pedzioł, iże to niyma kōnieczne.

Bojōnc sie, cobych mōg zgłosić, jak sōm traktowany i pożywiōny. Po prowdzie jedzynie niy stykało, coby dzioucha, kero musiała rosnōńć i rozwijać: rano dała mi tajla twardego chleba ze syrym, na połedniu sałatka tōmatyczno i dwie ôliwki. W wieczōr, kedy bōł jeji ślubny Auth Antōnia, ugotowała mało makaronu z improwizowanōm sosōm podle surowego cebule. A jeżli go niy zjedzōłch, ryzykowōłch, iże zajōnł sie lufōm. Coby zmiynić pora nocy, ugotowało makaron i fasola abo zorta miynkigo polenta. Ino na Boże Narodzynie Nowy Rok, Karnawał i Wielganoc zabiōł kur abo krōlika. W styczniu zabiyli świń, z keryj dostali pikantne salami i słōne, ale było kōnieczne je kōnsumpcyjo z ôdpalaniem, w ôpacznym razie niy stykałyby bez cołki rok. Co jakiś czas w niydzielę wujek kupiōł brudno wyprawa, kero ino myślała ô tym, nawet teraz powoduje, iże ja ôszkliwy, abo z strzewōw walczōnych na gałyńzi parsley, stigliole, co potym były smażōne. Wszyscy byli tōnie pożywiynia, bo podle nich niy było kōnieczne być marnowani jak starziki i powtōrzyli mi: - Zobōcz, dycki majōm tegami połno kōrzic i ryby stożkowych, jedz i pić. Ôd tych ludzi - pedzieli - musisz ôstać daleko -. Wujki bojōm sie, iże inksi krewni przekōnali mnie, cobych nalygoł na to, coby dotrzeć do mojjj matki i fatra na kōntynyncie. Take skozali tak moc, coby sprawić, coby niynawidzyli jejich, czasami, trefiajōm sie z niymi, stawiołch moje rynki na ôczy, coby niy zoboczyć jejich.

We wrześniu przijdzie, a ja musiołch przenieść egzaminy przijyńcio na drugo klasa. Wujki dokludzyły mnie do wioski, zaleciyli sie z dźwigniym, coby mi

ôglōdoł, z rehtorym, jaki bōłbych mioł w drugim i z rehtorym kōmisyje egzaminu. Prziwydli do darowanio jajek, coby uzyskać moja bezpieczno prōmocyjo. Nikej niy miołch kōntaktōw z tymi ludźmi, klasa miała pora dwōch ławek z kalai. Ze mnōm były inksze dziouchki, co spiyrały egzaminy naprawy. Uczynyli mnie, coby rozwiōnzać przidowanie i ôdyjmować do tablicy. Tak kallai, jak i tablicy były dlo mie absolutnōm nowościōm. Drzemołch sie jak liść ze strachu i gańby, niy wiedōłch, jak rozwiōnzować ôperacyje, pōniywoż tanty Antōnia nauczyła mnie ino pisać liczby ôd jednego do dziesiyńciu. Potym poprosyli mnie, cobych napisoł fraza na notebooku, trocha myśli, ale niy wiedōłch, w jaki spōsōb zaczōńć. Po tych bałatach, janitor towarzyszoł mnie w dōma. Ta tanty spytała jōm, jak test przeszła test, a ôdpoczynek ôdpowiedzioł, iże niy szło za dobrze, ale ôstateczny ôsōnd bōł ôd rehtorōw.

Cudownie, wynik bōł pozytywny i bōłch przijynty, cobych uczōł sie na drugo klasa: Bōłch gotowy do szkoły, ale problym ôd apron. Wujek Michele, w piyrwym dniu poszoł do sklepu i kupiōł ucieczka czornyj tkaniny. tanty Antōnijo bez dziyń zrobiōł mōj mundyr. Coby kupić folder, potrzebno było wiyncyj pijyndzy. Wujki miały pijōndze, ale mieli stałe gwoździe ôszczynści, tōż ôn, ôni śpi, połkniyli i sprawiyli, iże miyszkoł sie ze szpinatym z ôkynnym klipym. Niy kupiyli tyż piōra. Wujek zbudowoł jedyn z czynściōm ciynkigo holcu, na keryj kōńce było naprawiōne nib. Dwa notebooki i ôłowioka niy mogły jejich podać i musieli je kupić bez siyła. W piyrszym październiku tego 1942 roku tanty towarzyszyła mnie do szkoły. Przed tym, jak ôna ôdszła z ôdbytu, coby poprosić ô certyfikat narodzynio, kery szkoła zažōndała, bo sōm ôczywiście poza. Rehtōr bōł połny życzliwości i przijōnł mnie sympatyjōm, ale bojōnc sie jōm można, bo zamiast tego z prawym ramiynym mioł gumowo proteza skirz wypadku, kery stoł sie za dziecko w fabryce makaronu ôd jego fatra. Przipisano mnie miyjsce w piyrszych ławkach. Moje nowe kōmpaniōny, kerzi niy widzieli mnie wczasij roku, zaintrigowani mojjj ôbecności, postrzōd nich marsztowoł: - ale sōm towi caùsa syccaka -sicca? - (Kto to

je ta chudobno dzioucha?). Bōłch barzo zastraszōny i gandziōłch sie, niy mōgch ôtworzyć usta i nawet niy ôdpowiedziōłch na pytania, kere rechtōr mnie z miłościōm zadoł.

Bōłch lowatycznōm dziouchōm i niy miołch ôdwogi, coby poprosić, coby mōc wyjść na to, a jak to zrobiōłch to na mie. Tak że kedy przijechołch do dōm, tanty wypołniōł mnie lufōm, bo musiyła umyć mi suknia, kero niy byłaby wysuszōno w czasie nastympnego dnia. Miyszkały i koždy roz, kej sie dociyro do tego samego rzeczy. Rechtōr prziszōł do postrzodkowego dnia we postrzodku dnia, posłōł mi do toalety, ale czasami zapōmniōł go, a ja ôdwrōciōłch sie do mie. Kōmpanōny zignorowali mnie i unikały sie ze mnōm tak, jakbych bōł drynczōny i nawet niy prōbowali sie ze mnōm kamracować.

Postrzōd nich wiedzieli sie wzajemnie, bo trefiyli sie we wsi, w czasie kej musiołch chodzić bezma godzina, coby dostać sie do dōmu na wsi, a bezto niy miołch możliwości ôstać jejich kamratym. Wujeki przibyli do wsi ino w niydziele, coby trefić sie z kamratami i przepyndzić z niymi pora szczyńśliwych godzin przed butelkōm wina. Ale wiynkszość czasu tanty ôstała w dōma, coby dostać zamówiynia na robota dlo ślubnego. Po sześciu latach ôdchodziōłch na dugi szlak gōrski. Halfway sztopnōłch, coby zebrać bukiet fioletōw ôbtoczōnych listkami, coby zaoferować rectorowi.

Przibyłch do szkoły wypuszczanio. Po tym, jak wrōciōłch do wsi, w połōnczyniu z ôgłuszajōncym sie frinirem cykadōw i ôd ômōwnego słońca, bez trefiynio sie z żywōm duszōm.

Poluzowołch w tym dōma i ôstołch sōm, coby fantazyjować ze sobōm w tyj niypowiōnzanyj atmosferze z coraz barzij powoźnōm tantym do mie. Wujek, zakōńczōł robota bezma dycki przeszła z tawerny i wrōciyła do dōm w nocy dycki pijać. Czasami, barzij genialny aniżeli zwykle, straciōł sie i niy poszōł do dōm. Trakt i niykere sōmsiednie poszli szukać go w postrzodku nocy wzduż strumiynia

ze światłym latarni. Kedy znojdōm, jak ōn zapadnōł na ziymi, przekōnali go, coby wrōcić.

W tym czasie niy mōg zech nic dobrze połōnczyć we szkole. Po piyrszyj sztwortyj rechtōr roztajlowoł karty raportowe, potym z ōdznakami płatu i żałośnie ze wszyskimi niystykajōncymi tymatami: moja karta raportu była nojbarzij biydno w klasze. Coby zachyncić do mojjij tanty, pedziołch ij, iże inksze karty reportowe były jak moje i tanty bezma chwytaly. Tak dziyń po dniu weznōłch ōdwaga, i we klasze prōbowołch zrobić kamratōw z jakeś kōmpaniōntami. Chciołch zbliżyć sie do nich, ale wykluczylu mnie ze swoich przemōw, možno bez to, iże w jejich ōczach bōłch biydnōm dziewczynōm.

Trzeci rozdział - gry pioski

W latach przepyndzanych w samotności w Castrangi czas nkiej niy przeszła, pōniywoż jedynōm rzeczōm, co mogła być zrobiōno, było posłuchanie cołkigo świyntego dnia, chirping ptokōw, a lato ôgłuszajōnco sie frinire cykadōw, kedy sirokoko zaczynajōncy sie ôd morza bōł insinukowoł Po trasie strumiyniu Zig Zag i ustawiōł dolina. Zwiyrzynta z wsi były mojimi kamratami. Tak że przepyndziōłch czas fantazowanio. Zrobiōłch włosny świat zaczōntkowy ôd figur, kere ukozały sie mi na zadku nieba abo postrzōd gałyńzi drzew: dzike zwiyrzynta, kere godali, rycerze, kere wraziōłch w koleji na kraju Salwajskigo Salwajskigo Rocca, a potym z mojōm magiczne siyły, kere zrobiōłch je, zaôbserwowołch je zniszczōne strachym. Potym przekształciōłch Rocca w smoka, kero narōz ôdlōnczyła sie ôd gōry i ôdleciała na terroru, co sie tyko wszyskich kampanijōw. Przekształciōłch ôbłoki, kere stały sie latajōnce łodzie i rajzowołch na niebie, myślōnc, iże wyjdōm poza daleki morze, kaj ôczekowali, jak mo matka i szwestry. Szlaki, kere wyszły z wody strumiynia i ôbtuczynio, aże przekształciły sie we gigantyczne zwiyrza, kere zapropōnowali sie we strumiyniu, tyż przewyższały rośliny.

Czasami pamiyntołch niyprzyjymne gyzicht mojjj tany Antōnii. Niy kochała mnie, niy kochała mnie, a ja jōm niy pogorszyła: moja matka powierzyła mi swojjj

szwetry, ale tyż ôbiecała mi, iże pewnego dnia przijdzie, coby mnie ôdbić: bez to czynsto dostałch sie na drzewa, skrutunizowołch horyzōncie, z nadziejōm, iże wyszukać jeji przibycie na zadku biōłego kōnia społym z mojim fatrym. W sōmsiednich zidlōngach San Basilio i Vallancazza ludzie wszyjscy ôstali. Wszystko to ôstało ino kobyt, dzieci i niykerych starych ludzi. Były niymy wsie, kere życie po prostu tykały. Czas sztopnōł, a ludzie wierzili, iże wszystko sie zmiyni, iże pewnego dnia, po wojnie cywilizacyji, cywilizacyjo zrobiłaby swoje triumfalne wejście do tyj rōju rozproszōnych dōmōw, śmierci i strzasniyntego. Chciołbych mieć kamratōw, wiedzieć, iże niy sōm sam i pociepninynty, mogōm być ôchrōniōny, wiedōnc, iże mogōm schrōnić sie w dōmie tych abo tych. Niy miołch nawet prawa do pedzynio, iże bōłch bez familije, iże moi ojce byli daleko na przeciwnyj brzegu morza, poza tym niekończōncym sie blynkitynym blynkitynym, iże miyndzy mnōm a niymi je jak wysoko i niyôdparto gōra. Zamiast tego bōłch zmuszōny do miyszkanie z mojōm tantym, kery mnie zamierzoł. Kedy myślołch ô tym i zoboczyłch, iże to mnie podrażniało z tym szkryftym i brutalnym głosym. Głos stworzōny, coby krzyczeć, coby krzyczeć, ôbrzyndzać i przedmiarkować.

Nawet zwiryra boły sie swojigo głosu. Ino z ślubnym ôpuściōł grzyb, a głośność głosu zmiyniła sie doimyntnie, przekształcajōnc sie we napoj ôwiec. Moja tanty myślała, iże dzioucha niy może pojōnić, co sie stanie naôbkoło nij. Niy ino zrozumiołch wszystko, ale ôkrōm tego, niy bōłch zmiyniōny ani pasywny. To była ciōngło starcie. Niyskōńczōno i wyczerpujōnco walka. Co wiyncyj, myślołch ô przyszłości: ôna starzi i bezradno, modo i mocno, ale mimo wszyjskigo, co ja bych ja niy traktowała źle, niy była to tajlōm mojj natury.

Czasami zbliżołch sie do rzyki, kaj znodch ludzi, co poszli do umyć ôblyczynia, coby zrobić lima, to znaczy, ôni umyli arkuszy i pokrywy, co stawiajōm wszystko na piyrszym miyjscu nojprzōd z prochym. Abo kej po ôkresu strzyżynio prziszli, coby myć ôwce wołna i suszyli go na słońcu, coby go wybiyżć, a potym użyć go do rozwiōnzanie matracjōw łōżka. Poszołch zebrać płatki, kere ôstały postrzōd

kamynōw brzegu i z niymi ôblykołch sie mojij pupki. Kedy niy wiedōłch, co zaczōnch podnosić kamynie na strumieniu riva del w poszukowaniu prakōw, z umiyyntnościōm, złōnczōłch je palcami nad gowōm, coby zapobiyc palcym z jejich pazurami. Prziniōsłch je do dōm i w wieczōr, kedy tanty ôgyń ôgyń prażōł jejich i jedła: do mie to bōł ekstra ôbiad. Czasami zamiast krabōw, jak ino kamyn uniysnōł sie, ône wylewały sie, z piōnowym skokiym, małe przestraszōne żaby, kere sprawiły, iże skokali ze strachu. Myślołch, iże to sōm moji ôdtworzynie, a czasami nawet żal, iże muszōm ôstawić, ôstawiajōnc jejich w ciymnyj nocy w ćmawości. Kedy musiołch wrōcić do dōm w wieczōr na głos, zadzwoniłch do wujka Michele'a ze użyciym echo, co bōł stworzōny w dolinie. Czasami latem, kedy była familijo Scardino, kero zamiyszkowała w dōmie wyżyj w dolinie, poszołch je znojs. Grałch z Mimmōm, kery bōł nojmyńszym z braci.

Pippo zbudował nōm stołki i stoły do pupōw. Jako że było fajne przepyndzić pora godzin w firmie. Rano zadzwoniyli do mie, kedy poszli na drugo zajta rzyki, coby brać mlyko. Mieli łyżka do wypołniynio, "kōncepcyjo" była ukōntyntowano z widzynie go dojynio. Mrocha krōw, Micca w Cappellele je bezlitośliwie i zaoferował mi pōłowa szkła. W dōmie tanty mlyko widziano było dwa razy na rok: kedy zrobiōł ciasteczka i na Wielganoc, kedy narychtował gołki z kolorowym jajcym linie. Kedy mlyko sie ukrōciōłch, ôpadłch do ôstatnigo. W wiejskim dōmie kraju bōł łōżko ôd wujōw, jeźli mogłbyś go nazwać łōżkym, z ôsiami umiyszczōnymi na dwōch żelaznych pastach z słomym matracym, ôd czasu, kej Crune ôstawiōł go w Novara. Musiołch spać w słomie z ino starym militarnym kocym powyżyj, szaro i sfrustrowany. Poszołch do łōżka z płōtnōm koszulōm, kero tyż nosiōłch w czasie dnia bez majtkōw. Niy ma możliwe ôpisać przeziyńcie, kere co noc Pativa. Kedy bōł dyszczym, do grōmadzynie wody potrzebno kōntyner, kere przenikły do dachu. Jeźli w nocy musiołch sie dziewić, musiołch ôpuścić dōm i zrobić go blisko kroku. Jeźli niy zdałch sie sprawa, bo marzōłch, i zrobiōłch to za słomōm, rano tyż weznōłch lufy luf. Auto Antōnia tyż pojechała spać z tōm samōm

koszulōm, kerō użył w czasie dnia, w czasie kej wujek Michele ôpiekował sie, eli jego matka go zrobiyla.

Cerymōnijo spanio miała miyjsce podle zwykłego rytuału: nojprzōd musiołch łōżkować, a potym to było do tanty, a potym wujka ôdłōnczyła swoje spodnie i linije. Z radszyj szyrokiy koszule, kero kludziyla w czasie dnia, kej poszoł do łōżka, wyłōnczōł ôlej z lumpōm włożōnym na stole ô ściana. I, kery bōł szalony, udowajōnc sie niy patrzeć, coby niy patrzeć w ôpanie: kedy ôpuściōł sie, coby wyłōnczyć flama, zobōczōłch, jak rzutowano na ścianie, jak chiński ciyń, jego kszałt z Din-Don, kery wisioł. - Och, co je fajnym świyżym! - pedzioł, bo cołke wino, jake pijoł, dał mu tak gorko. Kole jejich łōżka były dwa słuchawki, to znaczy dwa sroge red kosz, kaj utrzymowali suszōne fig. Ôni ôbjōnli je brudnymi i smarowanymi ragami, a na tym ôstatnim były czyste bielizny ôd wujka. W klatce piersiowyj kole mojigo łōżka trzymały chleb i szal, kery ôbtoczōł mi gowa, kedy pojechołch do szkoły zimy, moje bielizny i te ôd tanty. Użōłch jejich ino w niydzielę, kedy poszli my do Mszy w Novara. Wujki pedzieli, iże na wsi niy było kōniecnie je wrażać, bo my je niypotrzebnie kōsumujemy.

W styczniu zabiyli świnia. Narychtowali niykere kōrzicy i słōne słōne. W terrakotnym garnku zanurzōnym we slynku, utrzymowano było wagowate stopy. Zwykle spożywali w maju ze świyżym szyrokim fasolōm, pōniywoż niy mogły być wczasnij kōsumowane. Raz, to bōł kwietnia, spytołch tanty, bo bōłch barzo głodny i niy wiedōłch, co jeść z chlebym. Trakt zaczęła krzyczeć, godajōnc, iże sōm szalōny. Jednego dnia, kej wrōciōłch ze szkoły, trefiōłch Ophelia wzduż sztreki mule z mojōm szwestrōm. Byli sierotami matki i wrōciyli z tatym z Francyje.

Byli moc barzij blede aniżeli ja, żartowołch i pedziołch im: wejdōm do tego, kaj miyszkajōm, w tyj godzinie, w tyj godzinie moja tanty je na zewnōntrz, coby weznōńc woda, w piecu je pot ze jedzyniym, weź ja, żywi, ale robiōm niy pedź nic, co niy.- Podziyńczyli mi i wyciepli ôd głodu, ôni podōnżali za mojōm radym bez

wahań. W mojaku, kedy wujki ugotowały fasola, ôni poszli do zdobycio świńskiego nogi, a zamiast tego znojdōm ino garnka ze słońcym: ôczywiście, myślōnc, iże bōłch ôd mocki dni, kej rzucōłch sie przeciwko mi, coby to zapłacyło. Tym razym czułch sie barzo dumny, bo po piyrszy roz miołch przyjemne uczucie, coby wygrać srogo batalijo przeciwko jejich ôdmiany. Skuli braku pchōw higiyna zrezygnowoł z niyrozpoczōntkowanego w cołkim dōmie. W nocy dźwigali moja kark, a tanty młyła mi koždy wieczōr z ôliwōm ôliwōm, coby niy dozwołić na sōnczynie pchōw. Rano miołch karka, kero wydowała sie namalowano. Podobnie jak tanty, co miołch tyż wap, niy miołch przywykniyncio do mycio gowy. Z drugij strōny tanty sprawiyły, iże wosōw zakrzywioli i coby utrzymać je w fałdzie, to jōnknōł je wodōm i cukrym.

Moji koledzy z klasy, z drugij strōny, byli dycki czyste. Nawet nojbiydniysze z nich niy było brudne jak ja. Rechtōr przyczyniōł sie tyż do roboty marginalizacyje, kery ôdlōnczōł mnie ôd kożdego w ôstatnij ławce. Moje ciało było niezaprzeczalnie brudne. Umyli mnie we rzyce raz na rok, przy ôkazyji festiwalu Ferragosto, nojwoźniyszego we wsi. Kedyś, kej myślołch ô mojj matce, miołch kole siedmiu lot, padołch do wrōnczōnyj prochy ôd środka. Polōłch prawo rynku, a tanty niy weznōłch mi do medyka, ale codziyn ōn mi medyczowoł ziołami. Miołch dwa bańki podobne do dwōch jajek z gołōb, krzyczōłch ôd zła, keryj nikej niy poruszała sie. Zdołch sie zatrzymany bez mysze.

Mōm cudowny uzdrowiōny po poru miesiōncach i durch utrimujōm moja znak. W czasie szkolnego ôkresu, w czasie kej jedna niydzielã bōłch na balkōnie, dzioucha, kero śleciała, spytała sie, eli chciołbych pojsć z niōm na lekcyjo katechizmu ôd Miss Vincenzina. Niy wiedōłch, co to je, bo ta tanty dokludziyla mnie do masy ino przy ôkazyji nojwoźniyszych śwynt, niy rozumiołch, co chcialo chodzić do kościoła. Przed naszym dōmym miyszkało kapelōna Buemi, ale trefiōłch sie z nim barzo mało razy i patrzōłch na niego niychętnie. Ta tanty powtōrzyła mnie nudności: - jeźli tyn ksiōndz mu pedzi, iże przeciōł swōj jynzyk -.

Jednak spytołch i niyôczekiwanie dostałch zgoda na przyjmowanie lekcyjōw katechizmu. Zaroz znodłch sie kōmfortowo w tym strzodowisku. Mody pani dała mi broszurka i gazeta. Czulołch sie ôgrōmno radość, kej usłyszolołch ô Jezusie. Godołch ô tym w dōma i ôni ôdpowiedzieli, iże durch bōłch za mały. Ôdpowiedziolołch, leżōnc, iże wszyske grupy grupy zrobiōm ja. Jednak w ryalności były ône juź stworzōne, Miss i jo zgodziōł sie i my ugodziyli data z ksiōndzym San Nicola: dziyń Corpus Domini.

Problemy biołyj sukni powstoł, ale ktoś poinformiyrowoł tanty, kero go wypożyczyła. Dugo świadōmy dziyń prziszōł: rano towarziszōł mnie do kościoła kościoła. Myśloł, iże sōm inksze dziouchki, bo nikej niy podyjmła inicjatywy, coby skontaktować sie z paniōm katechizmu. Zrozumiołch, iże sōm sōm, nalygoł na mie: - Buggy, rude -. Moj rechtōr z inkszymi ludźmi bōł tyż w Mass w Mass. Niykere kobyty prezyntujōm jōm spokojne. Ksiōndz przibył i weznōł mnie za rynka, prziniosła mnie do ôfiary za prziznanie. Pedzioł mi piykne słowa, co nikej wczasnij niy słysołch. Zdowoł sie, iże latołch we rajū i pedziołch miyndzy mnōm: - niy ma prawe, iże kapelōnki przeciylu godka, richtich wiedōm, jak zrozumieć ciynzob dziecka -. Kebych mōg bych go ôbjōnł i pocałowoł go radōm.

Postawiōł mi zagrać piyńc Ave Maria do Penance i wrōciōłch do tego miyjsca. Zaroz mojo tanty poprosiyła mnie, co pedziołch kapelōnowi, coby tam ôstoł tam tak barzo, a ja: - modo pani nauczyła mnie, iże spowiedź je sekretno -. - Tak, ale piyrszy roz musisz mi pedzieć - Arpia nalygała. Nic do zrobiynio. Była masa, kōmunijo i na wyjściu zmusiyła mnie, cobych pocałowoł rynka wujka i do pedzynio: - Vossyjo mnie błogosławiyło mnie -. Zaczōnch ôd starzika, dycki to samo zdanie, a potym ôbchodziōłch wszyskich krewnych. tanty Gaetana dała mi broszura. Bōłch głodny, ale żodyn mi niy zaoferowoł. Zaôbycz po cerymōniji było zwykowe, coby wejść do baru, coby weznōńc granita z ciasteczkami, ale ôni byli brani z mania ôszczynści: na poledniu jedlimy talerz makaronu, a po południu

poszli my do fotografa, pōniywoż krewni sugerowali, coby wysłać jedyn Photo do matki.

Skōńczōłch drugo klasa, bōłch prōmowany z barzo niskimi głosami. W tym roku musieli my być na wsi cołki lato. Opakujōm: - aby w niydziele muszōm chodzić do Mass i znojs starzik, kery je sōm -. Bōł barzo dobrym czowiekiym, chorym astmōm. Cera zaniydbała go, trocha za niydbałość, trocha bez to, iże sōm uwarōnkowani bez ślubnego, dycki gniewni z sōmsiadōm, krewni i fatrym -w teściōm.

Weznōłch benzyn, coby umyć i prziniōsch go do tanty skrytyj bez Micherillo, inakszyj ôni majōm kłopot. Niy czuł sie miyłość nawet do fatra: pewnego dnia jego pōłowa -zyster przijechała do Castrangia, coby ôstrzegać, iże je umarty. "Jeżli niy ôdejdiesz, zabierasz ci do Cauci, coby go uzdrowić (wybić sie do nij) powiedzioł ij.

Kedy festiwał bōł we wsi, skłodniki zespołu muzycznego zaoferowali "twardy dzieło", lody tak powołane do jego kōnkretnyj kōnsekwyncyje. Wujek Michele,

niżej niy zrozumioł, eli niy podoboł sie abo bez to, iże naciśnōł do niyzwykłego gestu hojności, widzōnc mnie, iże przechodzi, ôn mi nazwoł: "Kuntatina, przijś i zdobycie lody". I tak zrobiōłch szansa, coby smakować, w tych rzodkich ôkazyjach, coś dobrego.

Jakiś czas tymu Dr. Cosentino Di Baceno przypōmniōł mi szczegōły, kere straciły sie w mojjij pamiyńci. W czasie kej zespōł muzyczny groł dziycia na ulicach miasta prōbowali przilōnczyć sie do parady. Ale, coby usprawiedliwić jejich ôbecność, kōniecne było "wie" kōmponynt. Coby to dowiyś, utrzymałes rynku we kesznie jego kurtki. W tyn spōsōb śledziōłch wujka Michele, w czasie kej Gianni Cosentino, syn elementarnego i sierotnego rectora fatra, utrzymowōł rynku w gowie przywōdcy.

W postrzodku wojny w Novarze niykere bōmby zaczyły sie spadać. Wszyscy uciekoł, a niykere znajomości schrōniły sie z nami w Kastrangiji. Dlo mie to była partyjo, bo mogłbych być w firmie. Kożdego, a potym ôdczuł gwizdek ôd splinōw. Tragiczno nowina ô synu posiadziela sklepu Orlando rozdarła tyż bōmba. Matka w Domodesola, we stanie ciōnze po sztwortyj, ôstała sam z Rosa i Antōniettōm. Moj fater bōł powołany do Sycylije, coby zrobić cyl. Pora miesiyncy po wyjściu znoł, iże jego matka narodziła mało dziouchã ô mianie Emma i iże mioł szansa wrōcić do dōm, kej ôczekowano było zwolniny z tym, jak sztyry dzieci.

Niyszczynściym przibył do Domodossola znod gorzkim niyspodziywaniym: Emma przestoł żyć po 12 dniach. Dwa dni niyskorzij musioł wrōcić do przodku. Pora miesiyncy niyskorzij - to bōł ôkres niypewności i niystabilności po 8 września - udało sie uciec ôd ôbsugi wojskowyj i wrōciōł do Novara, coby ôczekowōł, aże wojna w kōńcu ôsiōngnie swoja matka. Ôtworzōł mały sklep z brzegami. Co dziyń poszołch, coby go zoboczyć. Timid, ale chytoł sie w wieku, miołch intuicyjo, kero tatulek poszła spać z ślubnōm, ale z ślubnym z ślubnym. Jednego dnia weszōłch do

kasy na spinaniu Piazza Bertolami. Ôsoba sklepu kole niego czatowała tatym. Pieszōłch sie z indeksym i medium, kery miōł cyłu, coby fatra dostała matka, kero przełōżyła matka. Sōmsiad udało sie weznōńc mnie, w czasie kej mōj tata ze uśmiechym pedzioł mi "zrobiōł twoja fyrma". W '44 narodziyło sie brōnotne dziecko, lokniyj jak ôn...

W Badiavecchii starzik ôjcowski zachowoł sie z rakym zołōndka. Dostołch zgoda ôd tanty, coby go zobōczyć. Czynsto ôdchodziōłch ôd Castrangi i poszołch wzduż ôdcinka wzduż rzyki. Pamiyniam go w łōżku, pokojowym. Babiczka była durch zajōnto sklepym i mōg ôd niego poświynčić mało czasu. Włōżōł w rynce sprig ôliwkowy, coby polować na muchy, ale pogorszoł sie i juź niy miōł siyły i gōnołch je. listopada 1944 roku w wieku 66 lot ôdlecioł, coby ćinować sie. Tatulek bōł durch w Sycyliji. Wujeki tyż uczestniczōm w pogrzebie.

Koźdego, a potym dostołch brif ôd jakijś matki. W '45 Tatulek wrōciōł do Domodesola, a mōj brat Giuseppe narodziōł sie w 1996 roku.

Sztwarty rozdział - ôlej, pływ i zle ôko

Wojna zburzyła na cołkim świecie, kōmunikacyjo była cinyżko i już niy dostali my matki matki. Na szczyńście fater bōł powołany do Sycylije w cieie na Bersagliri, a kedy miōł pora dni wolności, coby mnie zoboczyć. Skuli wojny było mocka ôsōb na wsi. Wyparte ludzie zaôbycz sztopniyli bez piytności dni, ale potym we wsiach było zagroźynie bōmbardyrowanio i wolili ôstać na wsi bez cołki rok.

Koźdego, a potym schrōniōłch sie z tymi ludźmi. Była familijo ze sztyrema dzieciōm dycki w dobrym nastroju, kej przeostoł jedzynie. Widziōłch żal wu wujōw, co posiadali mocka suchych figōw, i ôni nikogo niy dali: weznōłch fajno grōmadzka i tajymnie, jak je prziniōsch. Trocha fawosowo fasola dała mi za śniadanie, ôszczyndziōłch je za nich. Nawet twardy chleb: plasterka, kery moja tanty wraziła mi do mojj keszty, zanim pojechołch do szkoły, potajlōłch ja z tymi dziećmi i w pōmianach dali mi pora blach, coby napisać, sprawiyli, cobych grał na huśtawce, a jedyn z nich zbudowōł zabawki, stołki i łōżka do pupōw, kere przeznaczily mi i jego szwestra, w czasie kej starszo szwestra sprawiyła, iże my pupki na łapce.

Czasami stało sie, iże poszołch do rzyki, kaj kobyty ôbtoczynio poszły do mycio ôblyczyń z proshem, i ôstołch wyglōndać z zadziwiynim, na jaki ôgyń ôgrzoł

woda we zawartyj kōntynyrze, kery sie uniōs z dwōma srogimi kamyniami. Nikej niy widziōłch tych ôperacyjōw, coby wykōnać tanti. Bezma nikej niy przemywoł ani niy poszoł na rzyka, kedy niy bōł nikogo, coby niy pokozoł sie z jego smarowanego i barzo brudnego ôblyczynio.

W inkszych razach zaôbserwowołch kobyty, co bez dwa abo trzi dni rozprzestrzyniajōm lynowo płōtno tkano w dōma. Wilgły to i sprawiyli, coby ôna suchała w plastajōncym postympu słońca, aże do czasu, kej ôn sie stanie biołym. Ta tanti dycki zadzwoniła mi do dōmu, ale udowołch, iże niy słysołch. W wojnie cera -wart tyż wrōciła z Turyna z dziouchōm. Spośrōd reszpektu do Salvatore, chowańc, bōł traktowany jak krōlowo. W tym czasie ôstali we wsi i bez ôkazyjo tanti wyciōngnōł perfuzowane mydło, wykłodali ręczniki, suche sztuki, ôbłoki i serwetki, coby wywarć dobre wraźynie. Zamiast tego bōłch traktowany jak sługa, wysyłajōnc mi do wykōnowanio kōmisyjōw i dostanie wody z fontanny, pōniwoż wysyłanie gości było drōżdżym.

Boże Boże Narodzynie prziszło i podle pōnocnego zwyku, rano młodość rano miała fajny prezynt ôd dziecka Jezusa do swojigo dziecka: fajno usługa garnkōw i srōdōw do pupōw. Prziprawiołch sie ô nij, ale w tym samym czasie wybuchnōłch z gniewym, pōniwoż te rzeczy nikej sie niy stało. Stołch sie słabszy i słabszy. Było winogrōn, ale żałoś, coby je jeść: musiołes go wycisnōńc na wino. Ino jedyn skradziōny ôd sōmsiadōw mōgby być zjedzōny. Klaby były grōmadzōne, ale coby je przedać. Jedłch niykere z nich, jak sie tajymnie podobajōm sie wiewiorki lasu. Wujki kupiyły mlyko ino na Boże Narodzynie i weschodnij, coby narychtować biskuity, a ja bōłch na łyżce herbaty w czasie wrōncynio. Ta tanti rzodko przigotowała jajo na ôko woła. Czynsto miołch nadzieja, iże ôna to bydzie to zamknōńc: - Założmy to, bezto kedy majymy trocha, a ôwara jajcowo (była modym man z Messiny, co swrōciōł sie do wsi, coby zebrać jajca, co sprawiajōm, iże jejich przechodzōm do świżyżych), przedowujymy je i weż pijōndze -. Zgrōmadziōł jajca bez dwa miesiōnce, a potym przedoł je.

Messina, kero kupiyła jajca, nojpewnij znod pizska w rynce. Finamy musieli być polowane, ino ktoś mōg jeść, inksi pozwolili im wysuchnōńc na słońce, coby je przedać abo utrzymać je na zima. W październiku w wieczornych piyknych kasztanach ôstały wykōnane. Niykerzi ôbłudły jego wujka, ôstawiōł jejich na stole ôd zali (niy na talerzu, ale na łokcie, co sie strzalōł bez ôlej, kery ôdsyōł sie ôd światła) i rano, kedy wstał na sztyry, coby pojsć do roboty, ôn sie ôbudziōł ja i ôpuszczynie kasztanōw pedziōł mi: "Mifka". Podporzōndkowołch sie i zjełch je za głōd, ale ôni wiedzieli ô ôleju i niyuchrōnnie sprawiyli mi żołōndka. Wujek chwaliōł sie naôbkoło: - Uwielbiam mojo wnuczka, nawet narychtujōm kasztany, kej je durch pōżno w nocy -. W ryalności mōj wujek miōł niynawiść w ôczach. Co terozki były żōłte, ôgniym czerwōne, kedy poszoł do gniewu: nawet jeźli te małe, te ôczy najeżdżały jego gyzicht. Były to małe i głyboke jak wōnske dziury, z kerych niynawidzōm sie ukazować. W tym czasie dysyntyry i chroby sie ukrōciyli. Trakt czasami dała mi łyżka chaju. To utrzymuje chroby daleko, mrużōne, coby przekōnać sie... potym zaczała ôd "IOritu": - Mazzai a wermu grux quennuna, ùa u mazu, kery potrimowoł cołki krześcijański. O Luridì Senu, abo wtorek Senu, O Merkuridì Senu, O Giuvidì Senu abo Vinardì Senu, abo Sabutu Sentu, Mattei du Jurnu z Weschodnigo Wiermu Stradudu kasca Tierra.-

(Zabiōłch tłuste chroba, kedy bōłch pogański, a teroz zabijōm go, iże sōm krześcijankiy. W Śwyntym wtorku, do Śwyntego we strzoda, w Śwyntym w czwartek, w Śwyntym piōntku, Śwyntym Śwyntym sobotkōm, rano we Wielganoc the Storma Storma padnie na Śwyntym we strzoda, na ziyimi).

Niy wiem, jak mōgch przetrwać.

Tukej ôtworzymy nowina.

Po mocy lot bōl żołōndka mnie chyciōł. Poszołch, coby zrobić prōmiynie z maszinami tak srogimi jak zali. Dali mi biołe kust, coby zrozumieć, eli je jakieś wrzody. Niyszczynścym nic niy było widziane. Radiolog pedzioł, iże je gastritym i dał mi trocha palijatywa, coby łagodzić bōl. Dotarłch do pōnktu, coby niy mōg trowić łyżki wody. Bōłch kole piyńcdziesiōnt lot. Paolo, kamrat Armando di Piakcy, zapropōnowoła weznōńc mi do specjalisty. Pochodziōł tyż ôd Dr. Mazzeo. Norzyńdzie gastroskopije niy mogło wejść do garła. "Niy wiem, jak uratować ta kobyta," pedzioł medyk, "połnik je zawrzity". Wszyscy ludzie, kerzi wyszli z zali z nogami, wyszli z zali. Ja w nosz z Flebo. Medyk przepisowoł mi mocno ôpieka bez dwa miesiōnce. Kedy wrōciōłch insztrumynt, to durch niy przekożoł. Inkszy jeszcze siylniyjszy lecznik na trzi miesiōnce.

Piyńc miesiyncy niyskorzij piyrso byzuchu insztrumynt zacżōn przełamać sie bez pylorus. "Cud!" Dr. Mazzeo pedzioł. Usuwał rułka, zrobiōł mi mocka pytań, coby zrozumieć, eli to je wrodżōno abo sprawiōno rzecz. Zacżōnch plakać: "To bydzie można ôlej, jaki mi Zizi dał mi co jakiś czas na chroby". Medyk wraziōł rynki do wosōw: "Ty? A ty durch żyjesz!". Kontynuujōnc ôpieka co jakiś czas powtōrzōłch gastroskopijo.

Podziy kujōm Dr. Mazzeo, kery teroz po latach uratowoł moje życie, mogōm cieszyć sie jedzyniym z ino jakimś medycynōm strzimanio.

Kedy ktoś zadzwonił jōm z balkōnu, tanty trzymano gowa, kero je ôbrōciyła. Potym doradziyli ij, coby weznōł szkło na głodzie Ferrochino. Przekōnała ślubnego, coby go kupiōł, a rano ôn mi dał szkło.

Co wiyncyj, tyż tyż sie podlygoł supersticyji. Wujek dycki mioł bōl gowy do wino, kery wysłoł, ale podle niego sprawa była czyjiś złym ôkym. Ślubno miała to prześledzić: wziōnła talerz wodōm, wyleła sol i kropla ôleju, a potym zacżła ôd Pricintu na bōl gowy: - - Ogliu Biriditt, Ogliu Santissimu, tras ta stare i Scaccia

Stud Marochchiu, Ogliu Biridito Fatorti Fotor i Szczaccia Studym Mamucca... (Błogosławiōny Ôlej, Świynty Ôlej Mossa Enter w tym dōmie i napyndu tego złego ôka, błogosławiōnego ôleju, kery bōł mocny i ôdciōngajōm tyn diabło...).

Ta błogosławiōno farba ropy, rozszerzajōncō sie, usuniynto, podle jejich przekōnania, złego ôka. Hned po tym wodze posypano sztyrema rōnkami zale, a ból gowy przechodziōł mu.

Coby lyczyc̄ urazy ropy, kabwebs były zwiōnzane z bułka, coby zrobić buliōn. Ta straszno miszōng była do nich, niyblank! Rano dali mi kelusz wody z Magnezjōm. Po jakimś czasie wszyske drzemiyne musiołch wyjść do zimy, coby sie uwolnić. Kedy ôdpoczōnłch, posłołch mi ôd kobyty, kero grała magijo: z nitym zmierziyła mnie ôd gowy do nōg i z tym samym poziōnym ramiōnami. Zaginiōł sztuczka, ôdwrōciōł sie ôd śmierci za tyn rok.

Nawet jezli na drodze wujki wiary w Boga, w świyntych, w Madonnie. Co roku 8 września poszli piysznie do Tinndari, w sanktuarium poświyncōnym czornym ôdległym Madonnie ôd kraju ô sztyrdzieściu kilōmetrōw. Już ôd piyńciu lot musiołch zrobić ta pokōnanie.

Przi ôkazyji pōnt do Sanctuary of Tinndari w przeddziyń, ta tanty wytworziła znaki (slipery) szmatkōw. Wujek punktowo poszoł polować i weznōł dōmy jednym abo dwōma dzikimi krōlikami, coby ugotować. Coby zrobić dobre wraźynie, ta tanty narychtowała tyż wypchane ôgōrki. Ôdzwirycedlōł sie i sprzōntowoł swoje gyzicht. Tedy śpiywka "kaj je Zazà, moje piykno" była w vogu, z keryj przywyknōł mi sie, coby nazwać jōm "Zizi".

Zaczli my do Tindari'ego ôd jedynoście w wieczōr, coby dostać sie do świtu. Pokryto i wyczerpano do mojj kruchości, spytołch mocka razy małyj słodkij wody, ale niy kupiyli go ô stalach, takich jak wszyscy inksze utōmiōne ludzie: ôgōnujōm jedyny fontanna położōny w kościele, z kerego powstała goroko woda, z keryj niy przyczyniōł sie, niy przyczyniōł sie. do uspokojynio asstery. Podle tradycyje,

chickpeje, fasola i linia płaszczyzny kupiły, a potem poszło do masy, rzykały się do Madinuzza i na wyjściu trefiły się z kolegami wiejskimi i moimi faternymi krewnymi. W południu poszliśmy jeść pod oliwkami obtoczynio. Za źle byłam tak zmęczona, w tym dniu w rzeczywistości dycki apetyzowałam jedzynie, żeby zrobić dobre wrażenie przed kamratami. Obiad obejmował dziko królika wypolano w piecu, że wujek jest niyuchronnie pora wieczorów, zanim pojechał do polowania, aubernów i wypełnionych pieprzów, winogron i domowy biskuity. Coby wrócić do domu kamraty, przijęły postrzodki: auta albo wozy na koniu. Oglądaliśmy, już dymisyjnie na wrót. Ino jeżeli był wujek, mogłby się starać, żeby iść na koniu, inakszym byli oni byłym.

Piōnty rozdział - Owienia

Tyż na tymacie religije, bydōnc mōj wujka zarejestrowano we zgodzie, mieli ôbowiōnzek prziznać sie i kōmunikować sie w niydzielnyj dłoni w kościele San Giorgio. Cerymōnijo miała miyjsce na piyńciu rano, kapelōn piyrszy roz prziznoł sie wszystkich chopōw w kapli, potym zaczōn w kerōnku spokopiynio dlo kobiyt.

Kedy tykoł swojij tanty, kery nosiōł srogi czorny szala, nosiōł ôblyczynie w bliżu gratu, coby zakryć sie jak nojbarzij, wydowało sie, iże winiyn robić chamamilowe inhalacyje. Prziznoł sie, a potym: "Teroz to ôd ciebie - pedzioł mi. Nawet jeźli chciołbych zrobić spokopiynie w czasie roku, w kerym niy mōgch. Ta tanty zwrōciyła sie do mnie: - Niy musisz sie bawić ôd Pana, styknie raz na rok, inakszyj niy jesz godny weznōńc gospodorza, bo możesz tyż grzyszc z ôczami -.

W kerōnku dziewiyńciu Świyntego Mszy, Komunije i zaroz w dōma. Jak zwykle, wujka z bezsynsownych powodōw było trzōsniyńcie sie, nerwowo kaszel prziszła do nij. Niyprzewidywalne scyny stało sie: jeźli tyn dziyń musioł być potrzebny z jakigoś powodu, to niy mogło sie spit, w ôpacznym razie Pan bōł wyciepniynty z ustōw. Jeźli bez niyszczynście sie stało, weznōł pokrowca jug, spit we postrzodku i ôdbiōł ciekło wodōm i cukrym. Do Holy Tydziyń ôstali my we wsi nawet w nocy, coby uczestniczyć we wieczornych kozania, co sōm utrzymowane bez mnich. W czwartek narychtowano było gołōbki, pasta bisztu w roztōmajtych kształtach z wchłōniōnymi twardymi jajcami z wodōm i anellinōm, toksyczny skłodnik kolorowy. Rane rano Digiuni nawiydziōł wszyske ôzdobiōne kościoły sprroutōw

pszenicy, a potem trzy liście nephella (trawie medyczo z barzo intynsywnōm parfymym) były połōnczōne), kere bez cołki rok gwarantowało dobrze - potajymniynie.

W czasie dnia musioł robić, coby uniknōć zraniynio ukrzyżōnego Jezusa, jeźli ugotował żałoba igły, jeźli zobōczōł siebie, je ryzyko zraniynio ciała i tak dalij. W tym dniu wszystko, co łōnczyłch, nawet niy brałch słupkōw, w ôpacznym razie Jezus plakoł. W sobotę w sobotę było Msza Pokoju i Zmartwychstōnie. Wszyscy dzieci prziniosły gołby, coby dostać bogosławiynie kapelōna, a potem je jeść. Nikej niy mōg zech zabrać tyj ukōntyntowanie, bo musiołch utrzymać gołōbka z dwōma jajcami do szkoły, kero była ôrganizowano we wtorek po Weschodnim. Musiołch to zaoferować rectorowi. W dniu weschodnij kupiły mi fligr prawdziwego makaronu, nojmyńszy, co niy przepyndzo za wiela. Wujek bōł tak barzo, coby świytlić jego buty sadzyniym patelni, kero powstała na ôgniu. Jeźli tany wiedziała, iże ta robota zakōńczyła sie i ôni zapłacyli, zaleciōł mi: - spytaj wujka, eli prziniōs pijōndze -.

Musiyli my bezma kochać go jak dwa niywolniki, podwiela niy bōł przesuniyni i niy podoł do nij dziesiynć lik i piynć do mie. Moje pijōndze niy mogły go wydać, bo były przeznaczōne do banku świń. Kedy pedziołch do tany, chciołch grać na młot. Zgodziōł sie, bo miała nadzieja wygrać. Mon bōł kłamstwym. W ryalności czułch sie tyż zaburzōny w ôblyczyniu w porōwnaniu z mojimi kōmpaniōntami: mieli szaty, ale niy lubiły tany i bōłch zmuszōny do prziniys cołke ôblyczynia. Wszyscy nosiły białe bawołny szōłki na klin, brōnotny abo blynkityny, musiołch sie uzasadnić szōłki wykōnane bez jeji apluzin, ôdcień, kery kosztuje mynij anizeli inksze. Prziniōsłch je na klin poparty elastycznym, ale nojsrogszym kłopotym je to, iże bez nogi ôsiōngły skok. Wziōnch pōra krōtkich szōłkōw na szpicy z aspekty. Już dość marginalizowōłch i musiołch tyż ôdrōżnić sie na ôblyczynie. Z piynćiōma liczbami myślołch ô kupowaniu poru barzij godnych szōłkōw, kere bych nosiōł rano przed wejściym do klasy. W tym dniu sklep bōł zawrzity. Niy mōg zech pojsć

do dōm z pijōndzami, bo ta tanty znodłaby je. Myślołch, iże chrōniōm je pod kamyniym wzduż mule szlaku. W nocy to dyszcze i bycie papiōrym, co sie rozpadli doimyntnie, jak zrozumiołch sie ôd nastympnego ranka, kedy pojechołch, coby je ôdzyskać.

Przepyndziyli piytnoście dni, a tanty spytoł sie mnie, eli wygrołch. Nawet niy bōłch szczyry i ôdpowiedziołch, iże tak. Te pijōndze nikej niy prziszły. W Świyntym piōntku, w czasie procesyje na czci Addolorata Madonny, trefiōł sie z rectoriym spytoł jeji wyklarowania. Umarłch ôd gańby. Ôczywiście niy świadōmo tego, tōż weznōłch dwa szlagy z tanty pod jeji powożnym wzglyndym. W szkole dycki poszołch chyntnie, ale ze słabymi wynikami. Żodyn mnie niy zrozumioł i dycki bōłch prōmowany dziynki rekōmyndacyjōm, tōż moja matka była cicho, iże dycki sklōniły mnie. Bōłch w porzōndku ino z kotym, do czasu, kej pewnego dnia pijany wujka wrōciōł z miasta z wyprawōm, a zwiyrz zajōnł sie czynściōm do karmiynio. Przijmniyńcie muszki ôstawiōnego bez wojokōw zabiyli go na ôdewrzōnyj wsi. Dlo mie było to srogi żal.

W czasie ôdciōnganio poszołch chwycić pszenicy pszenicy i jeczmiyń, co ôstawiōłch na epoce sōmsiadōw, wraziōłch je do torby i weznōłch je do młynki na rzyki pani Tinder. Prziniōsłch potym mōnka do Novara do kuzyna matki, kero, coby robota, być wdowōm z dwōma małymi dziećmi, rano pojechała, coby zrobić holec w lesie i włōnczyła piec, coby narychtować chleb do tych. co prziniōs jeji mōnka, dostała pijōndze i trocha chleba dlo dzieci.

We wrześniu, kej figi były dojzdrzane, spinyłch sie na roślinach i zaś udaliłch smakiste ôwoce, bez depozytowanie jejich w koszach trzciny wisiōncych z hakiym na gałōnzkach. Finamy były ôbciynte i ôstawiōne, coby wysuchnōńc na słońce na kanini. Po poru dniach stały sie suchym. W srogich koszach były zdane w czasie zimy. W tych piyknych ôkresach pani Maria, sōmsiednie sōmsiad, przigotowujōnc suszōne fig. Czynsto poszołch go znojś. Bōł matkōm mocki dzieci. Jedyn z nich

Carmelo bōł epileptyczny. Kożdego, a dalij już niy było znojdzionē. Ôbawajōncō matka zamierzo go poszukać, a ja prawie podobało mi sie, iże towarzyszyło ja.

Kedy wziōnch udział we piōntyj klasze, rehtōr poprosiył ô ôstrzegać ôjcōw, kerzi prziniesie nos do kina, coby zoboczyć film "Możny Alpine". Wujki: "Mosiycie zoboczyć, jak te szrotu niy bydōm". Nefew ksiōndza przed nim usłyszōł: "Musisz jōm wysłać, nawet niy widziōłch go". Potym przekludziyli sie i ja mōg ôdbyć.

Ôd matki przibyło pakiet z matki. Prziniōsłch niykere z nich do szkoły. To bōł ôkres głodu, a cukierki tyż były rzadke. Szwestra mojj rehtora nauczyła sztwortego, w czasie kej ja bōłch na piōntym. Poprosił cukierki ô biydnijszyj dziouchce aniżeli ja, kero była niymocno, a ja ôstawiōłch je wszystkich.

W 1945 roku mōj fater wrōciōł do Domodesola. Widziōłch go zaś w kwietniu 1946 roku i z nim to była moja matka, kero czekała na dziecko.

Przepyndź kole dziesiyńciu szczyńśliwych dni z mojimi ôjcami. Czynsto poszołch znojś starzikōw i wujōw, tōż jedziōłch na woli i piyła mocka wzglyndōw babki, kero je przedała. W kōńcu moja matka chciała mi weznōńc ze sobōm w wiyrcnij Italiji, ale tanty dycki fałszywe i sobeczne, przekōnowoł jōm, coby ôpuściyła mnie z niōm. Uczestniczōłch w piōntym klasze, dycki z cinyńkościōm, kej weźnie sie pod uwoga moja kruchość. Nowiny ô narodzyniu brata prziszły w dniach. Wszyscy szczyńśliwi, ale przepraszam w tym samym czasie, kej plakałch z radościōm i bōlym. Można z tego powodu rehtōr prōmuje mnie pōmimo tego, iże niy ma ôdewrzōny do egzaminōw. W tym roku kraj stworzōł sekeyjo gymnazjum i bezma wszystkie moje kōmpaniōny narychtowały sie na egzaminy przijyńcio, coby dostać sie do niego. Dlo mie niy było możliwości: wujki były przekōnane, iże ino ojla uczestniczyli w tyj zorcie szkoły. Po prowdzie, po zakōńczyniu gymnazjum musioł potym pojsć do Messiny do majstra. Moji ôjce musieli myśleć ô wysyłaniu pijyndzy do ksiōnzek, niy zarobiyliby wydatkōw. Durch plakołch, bo chciołch kōntynuować sztydyje. Potym zapropōnowali mi szansa na zapis na profesjōnalny dwuletni ôkres,

barzo biydnych gatōnkōw szkoły strzednij, co trwajōm dwa lata. Nojbarzij bōł tam, w koźdym razie zaakceptowōłch. Chodzōnc i nazod, rano i popołudnie wziōnch udział we kursie. Szkoła była miyszano: nojbarzij wiynksze samce uniyśli rynki przeciwko reżysyrze, kery nauczoł matymatyki, tyż wyraźnie postawiōł sie, iże było wyklarowane do italijskich i francuskich profesōrōw. Dlo dziewczyn, robota dōmowo i pojyńcia agrarii do chopōw były wtrōnczōne. W ryalności nic niy było nauczōne. Moj prefity było dobre, że je śmiyrtelne i ze srogōm szmagōm do uczynio sie.

Przed zakōńczyniym roku szkolnego, rehtory narychtowali nos do tyjatu charytatywnego. Musiołch zrobić wyglōnd ôblyczōny za scugnizzo. Było koppola wujka, brakowało krōtkich krōtkich krōtkich. Kedy pedziołch do jeji tanty, kero ôkryślyła: "Milch, coby wrazić Cauzi". Niy straciōłch umysłu: poszołch do ślubnyj Barbieri Liezza, coby poprosić ô buty jego syna. Tak tōż w wieczōr recytacje ôblyczōłch sie za scugnizzo, miyndzy mocōm aplauzōw a rozpaczym wu niyczystości, kere bez okazji była ôbecno w publiczności.

Niyszczyńsiym nawet te dwa lata przeszło i skōńczōłch szkoła na wieczność, myślōnc, iże bōłch tak ignorantny jak i barzij aniżeli wczasnij.

Rozdział Sesto - Vossyjo przebaczo mi

(Światło gwiazd)

Miołch dwanoście, kej w siyrpniu moja matka prziszła mnie z tatym i bratym, jaki widziołch po piyrszy roz. Widzynie jego małego gyzichtu sprawiyło, iże mi sie szczyńśliwy i pamiyntõm, iże tyn dziyń jak jedyn z nojpiynknijjszych w mojim życiu. Moji ôjce byli zdecydowani, coby weznõńc mi z niymi, coby przywrõcić mi do szkoły, ale tanty na kadenka ôdkludziyła je ôd idyje: wysyłoł mi być za szwõngym z perspektywõm nauczynio sie studnia handlu. I tak sie stało, przeciwko mojjij woli. Moji ôjce ôpuściyli, a ja ôstołch w Sycylije jak idiota. Ôd tego czasu niy miołch już pokoju i dycki plakanie sie plakanie. Wujki pedzieli, iże moje z istościõm niy kocha mnie, jakby mnie podniõs jak cera (cera z istościõm przeszłaby moje same bõle). Trakt ô tanty ôdjechała ôd nojlepszego szwu w kraju, kaj tyż sie nauczyła moja matka, coby zapytać sie, eli ôna mnie zatrudniyła. Szyf ôdpowiedziõł, iże mioł już ôziym dziewczyn i niy mõg zwiynkszyć numeru. W dziyń po tym, jak jeji tanty prziniosła jajo, coby jõm przekõnać, a to powiedziała ij: - - przeglõndujõm w miesiõncu, jedyn z uczyńcõw možno ôdchodzõm do Turyna, a miyjsce do twojigo bratranca ôstowo wolne -. Cyl, po miesiõncu mojo tanty wysłała mi do laboratorium. Mody pani, kero niy przekroczała metru i põł wysokości, przijõnła mnie: - Okay, przyjmnõm ci, bo jesteś mõcny, wyforsztelowujõm sie, iże wolosz przijść do mie, zamiast być na wsi z twojõm tantym -. Niy bõł mylny, coby

tak myśleć. Dalszygo dnia w ôźmiu wkludziōłch siebie. "Ta laboratorium zaczyno sie piepnōńc," pedzioł - potym łapniesz zola -. Historyjo zaczęła mnie ôdczuć. Zaczōnch sprzōntać, kej bōłch zdolny. Bōłch niywielki na pozycyji, bōłch dwanostu, ale pokozołch ôziym.

Niy wiedōłch, jak umyć ziymia: w wsi była kamiynno i we wsi, kaj było dachōwek, ta tanti nikej niy myła go, coby niy kōnsumować. Prōbowołch zrobić jak nojlepiej, ale szwachość dała mi ôsła, bo niy umyłch sie dobrze. Při dziewiyńciu przibyli robotnikōw i zaczęli zainteresować sie nowōm sprawōm (dzieci). Wszyscy ôglōndali, jak mnie z luftym żalu. Czulołch jejich przemowy i padłyśmy z ôbłokōw, co niy znali podstawowych rzeczy życio. Co wiyncyj, dali mi pora robot za szwach, rzeczy, co niy zrobiōłch z radościōm, dycki emitowoł, iże niy mōg študiyrować. Była pozytywno strōna dnia: na połedniu, niy musiołch wrōcić do wsi, zjedzōłch cicho w dōma, rozproszōłch napkin na stole, miołch szkło, butelka wody i danie. Krōtko godajōnc, coby jeść twardy chleb i syru, prōbowołch, smakujōm, coby ustawić stoł jak wszyjscy zwykłe ludzie. Po ôbiednie poszołch na sōmsiad, kery bōł ôd dziewiyńciu lot starszy ôd mie i bōłch szwōngym. Pōmōgła ôtworzyć ôczy przed mojōm najiwnościōm. Matka żyła z niōm, szwestrōm z słonikami i inkszym niymocnym.

Czasami zaprosyli mnie, cobych weznōł talerz zupy. Szyfka poprosiła mnie, cobych pōmōg ij zrobić haft na krziżōwce do ôblyczyń dziecka. Kedy miołch kryzys smutku i ôstawiōłch robota na pōłowie. Dalszy rōz, kej weznōłch sie ôd ôdwodnika i chyłołch go wzduż słodōw. Pedzieli: "Kto Eve barzołōw? Ce Pigliau u Morbo? " W kōńcu zrozumieli mnie i przebacz mi.

Czasami poszołch z mnichōw antotōnijskiego sierocińca, coby grać z sierociami. Bōłch je trocha, bo żyłch jejich dni w porzōndku. Jedli z stołym dycki dobrze ustawiōnym, a potym grali i w kōńcu w ugruntowanych czasach poświyncyli sie ôddaniu Bożego rzykanio. Myślołch: - szczyńście, ôni niy majōm już ôjcōw, a

jednak dobrze żyjōm z mnichōw, w czasie kej mōm ôjcōw, ale sōm zmuszōny do miyszkanio z tymi niedźwiedziami wu niyczystości -. Bez jejich wiedze, coby uniknōńc niyskorniyjszego nudnego przesłuchanio, co jakiś czas poszołch znojs ôjcowsko tanty, kero miyszkała we wsi. Poprosiyłch jōm ô pijōndze, coby wysłać brif do Gentori, błagajōnc, cobych mnie z niymi weznōł.

W listopadzie każdego roku wezli mnie do Sant'Ugo Fair, kery miōł miyjsce na Piano Wigna. W tym miyjscu starziki ôjcowske stawiajōm baldachyn, kaj narychtowali miynso i grillowane kōrzice, co przedali społym z dobrym keluszkijm wina. Dlo mie była to szansa, coby być społym z krewnymi ôjcowskimi, cieszyć sie dobrym miynsym i pić kolorowano spojrzenie, patrzeć na stawki z przedejōm ôdwziyncio, larantōw, crockōw, sztworte i bumbaelli.

Nastympnego dnia durch byli my do Badia Vecchia na świynta Sant'ugo, masa, małego procesyje, a potym durch w sklepie starzikōw, kerzi zaoferowali mi kōrzi, chleb i wzglynd, ta stukniōno bez butelka zawrzito bez kula na wnyntzu.

Kejs przed Bożym Narodzyniym poszli my do Messiny bez 3 dni. Spałamy ôd krewnego. Była dlo mie trocha niyprzyjymno: pedziała wujkōm, iże ukradli jajca z chopa z rynku. Nauczōłch sie katechizmowi, kery niy miōł być skradziōny. Z cerōm w wieczōr poszli my do dzyntelmyna, kery zbudował figurki. Wujki, coby pokozać mi sie chytro pijōndze, coby je kupić. Na anoinowanyj stole w Castrangiji mōg zbudować scyna natywności. Z gałōnzkami asparagōw i trocha bawołny łuk utworzōłch chata. W wieczōr podobało mi sie atmosfera dwōch światła stworzōnych ze pōmocōm ôrchowych muszlōw namoczōno w ôleju i struniyniu kole Dziecika Jezusa. Nawet wujka Michele doceniała idyjo i chcioł mi nagradzać: "Noia, ôn nacisko na dwa figurze Indyje", a tanty poszła zabrać je pod jejich łōżkym, kaj były zachowane.

Kedy sztopnōłch, coby spać w Novara, w ôkresie Bożego Narodzynio Novena poszołch z sōmsiadōm Antōniettōm do funkcyje, kero była utrzymowano na 5 rano

w Kościele Annanziata. Na spodku kościoła sakry zapewnił płatne stołki. Wezli my je z domu. Po wrócyńiu nawiydziyli my Carolina, pralka inżyniera, w robocie, kero je już rano na poczōntku pōniżyj. W tym czasie już pojechał, coby narysować woda w fontannie San Francesco ze srogōm sztwortym, coby wypołnić drzewiany zbiornik. Pedzioł: "Caùsi, poczekaj tu, zoboczōm, eli dżyntelmyny wczoraj wczoraj w nocy szybkości ciasteczek, tak że śniadać". Bezma nikej niy wrōcił prōzny. Zaprosiłch Antōnietta, coby spinoł sie i włōnczōł ôd zuchu. Kedy Carolina niy znod nic wiyncyj do jedzynio, poszołch do kuchni, coby weznōńc czynść twardego chleba i kelusz wody z "bumbaello". Do 8 sztopniyli my, coby zrobić cyntra miodowe, a potym pożegnali my sie: poszołch do laboratorium, Antōnietta w jego dōmie, coby pōmōc matce być jedynōm cerōm z 8 braci.

Sam w Nowowiece ôdczułch miasto. Kedy poszołch znojs starzik Turi, sprzōntołch szkło i ôn mi dał "do Sna" (kończy). Pojechałch kupić lak paznokci. Kupiōłch tyż rozpuszczalnik, coby go usuniync, kej ôdczuwołch, iże spotykujōm wujki. Użōłch borotalco za proszek do gyzichtu. Asuas: pewnego dnia ôstawiōłch go na jego gyzichcie i przepyndziōłch moje problymy, klapki i ôbrzyndki. "Kedy znodłes pijōndze za tyn szrotu?". A ja: "Niy widzisz, iże to je mōnka?". W tym czasie sōmsiady przekludziyli sie na inksze ôsiedle. Jednego dnia zaprosiyli mnie, cobych pojechał do cyrku. "Niy mam pijyndzy..." Pedziołch. Ôni kludzōm jejich. Po południu zgłuje laboratorium, coby cieszōńc sie programym: małpy na trapeze, dzieci na kōniach, słonie, klauna, rzeczy nikej niy widzieli. Niyszczynściym musiołch dostać 8 lire.

Pora dni niyskorzij, w czasie kej poszołch do Castrangia, w San Salvatore trefiōłch matka szkolnego partnera z torbōm połnym warzyw kupowanych bez bauerōw. Pytoł sie, eli mogōm wrōcić do wsi (dlo mentalitetu tego czasu prōbowoł gańba, coby pojsć do kwadratu z torbōm!). Zgodziōłch sie, myslōnc ô zgrōmadzyniu pijyndzy z kōńczynōm. Niyszczynściym, ôn zmagał sie w dōmie, nagraduje mi sztyry amerykōńskich arachisōw. Niy tracōm swojigo zdanio. Dostołch lira,

przedowajōnc cyntrum do fantańskij pani. Zbudowōłch kartonowo pikoka z nogami i ramiōnami poruszōnymi bez law. Niykere dzieci kupiły je bez pora centōw. Inkszōm idyjōm: bryli do biydnych dzieci. Szukołch przejdźrystych farbistych cukierkōw psōw przed barami. Z papiōrym cukrowym ôdciōnołch rōma i mōgch ôdzyskać inksze cynty. Po dwōch miesiōncach udało mi sie swrōcić 8 lire.

Starzik pōmimo zaawansowanyj epoki, astma i przepuklina, kerō prziniōs ôd piyńciu lot, prōbowoł sie ôdwrōcić na wsi, pōniywōż jego cera bezma nikej niy poszła nawiydzić. Dwa miesiōnce latem były w porzōndku, kej cera -wart z Messiny: umyła benzyna i trzyżwo dōm, coby sprzōntać ja ôd wszyjskiego, co zgrōmadziyło sie w czasie roku.

Kedy poznali my go, pedzioł mi: - Twoja tanty je gańbiōnco, niy możesz sprawić, coby biydny stary czowiek ciyrpioł w postawie -. W wieczōr, kery poszołch zgłosić, ale tanty skrytykowała szwestra - w -szczu: - to je miasto, może to myśleć dlo siebie, czego chce -. I ôdpowiedziołch: "Ma racjō, widziołch czyszczynie, jake robi: ôna nawet myła kwasym urynatorio i wrōciōł ljszczōncy". W tym mōmyncie to mi dało klap skirz tych rzeczy, co niy musiyło godać, a ja bōłch śmiertelny.

Jednego dnia starzik dał mi pijōndze i kupiōłch śpiywka, kero gōdoł dziowki laboratoryjnego. Bez jakiś czas udało mi sie to ukryć, ale jedyn wieczōr, jaki niy miołch czasu i akredytneho wujka zaczōn sie blaskować: - nawet te złe świnie, teraz stowosz sie teroz dōminujōncy -. Podczas tych słōw ôdwrocołch go w gyzicht, zanim to zrobiōł. W ôbliczności mojigo buntu, kery juź niy widzioł, ôn ściōngnōł pas i zaczōn mi gwałtownie uderzać. Miołch kole trzinostu i to bōł jedyny roz, kej pedzioł do swojij ślubnyj: - widziołch, iże pani zaczynō sie ôd wiyrcnij Italije, towarzyszy tōw bratrancy do kraju i wysyłać go z niōm do ôjcōw -. W tym mōmyncie czułch sie szczyńśliwy, zapōmniōłch tyż bōle słupkōw, kere brałch, a potym poszołch siedzieć na łuku chwōlōw. Świata zaczęło sie ôdchodzić, myślołch,

w czasie kej ciynie nocnego przenikły do gałyńzi drzew i lekkigo zimnego wiatru datowało sie na rzyka.

Ôpiyrołch sie na ôzprawce i zasnōłch, patrzōnc na ôbłoki. Barzo marzōłch, rōj farbistych marzeń. Lekki browa łagodzyła moje gyzicht. Ôtworzōłch ôczy i dziwnie uwielbiołch tyn plac, kery dycki niynawidziōłch i zrozumiołch po piyrszy roz zdziwiynio, kery bōł ôświatlōny ino bez światło gwiozd. Pozwolōłch sie do tego stanu pociepninyńcio, ô kerym zaś marzōłch. Wziōnło sie, jak tajemnicze płynie weszło do spadku mojjij małyj istoty. Niy bōłch słodkim dzieckym. Moje nogi były zmarszczōne, pōniywoż chodzyli po ostrzych kamyniach strumiynia, ale cołke moje ciało, a nawet dusza, teroz były przizwyczajone, coby niy ôdchudzać wszyjskigo, co może wydować sie słodke i łagodne. Ale prziznajōm sie, ize tyn krōtki spanie ôd tego wieczoru bōł cudowny i nikej już go niy znodłch. Można bez to durch sie to pamiytam. Naroz zamknōła sie rynka na mojim ramiyniu, przibyła tanty Antōnia i w swōj włosny spōsōb, nagło mi sie mnie zamknōł: "Pojeszczymy sie do dōm. Kedy dostalimy sie do dōm. Kedy dostalimy sie tam. Kedy dostali my tam, pocałujesz jeji rynka do jeji wujka, a ty go powiesz - Vossyjo przebaczo mi -". I tak było.

W tym wieczory wrōciōłch wszyske drzeminyne, w nocy niy mōgch spać i przepyndziōłch godziny w spasmotycznym ôczekowaniu dnia. Jeźli wciepnōłch sie do spanio, bez zdawanio sie sprawa, narōz przekształcōny za wezwanie abo do skoku świadōmości, co zažōndało mnie alarmanetnego i bolesnego i niy doł mi drzewa. Przepyndziōłch reszta czasu z ôdewrzōnymi ôczami, co prześcigały potwory, kere ćma noc rzuciyla sie na ścianach i, bez posiadanio siyły, coby coś zrobić, plakałch i plakałch. Ale to niy bōł smutny plac, to było coś inkszego, czego niy mōgch widzieć. Nastympnego dnia niy chodziōłch do laboratorium, pōniywoż moje ciało wyglōndało jak papiōr geograficzny, tak moc bōł połny siniōw. Wrōciōłch ino po tydniu, kedy znaki zaczyły sie przefarbić.

Roztōmajtość Ustawiynia - Eminia

W niydzielnym popołudniu poszołch do sierocińca z kamratym: nun wyklarował Ewangelium w fajnyj formie z jakimiś ôdpednimi żartymi. Jako radość, coby przepyndzić ta godzina we radości. Jednego dnia pedzioł nōm, iże biskup Messiny przijdzie do października do potwierdzyń.

- Przejdź swoja ryńka, kero chce tego sakramyntu, bezto kōmunikujōm sie z nojarchiwnitym Monsignorym Salvatore Abbada.- Niy wiem, co robić śmiyrnie, uniyśōłch ryńka. Pora dni niyskorzij pedziołch to Zizi. Była gańbiōno: musiołes poszukać bogini. Cera postmana, Miss Rina, modyj rectora. Jak możemy go spytać? Nastympnego dnia poszli my do jego dōmu i ôna zgodziōł sie. października 1948 roku po południu poszołch z kamratami do Kościoła Matrixa, coby prziznać sie. Nastympnego dnia rano poszołch do dōmu ôd bogōw, co dało mi bransolet tkanego nitku z sercami. Zaczōnych sie cieszyć. Przi 11 poszli my do kościoła. Biskup przibył i zaczōn ôbchodzić Świynto Msza. W ôdstrzyństwie wyrōwnali my sie we cyntralnyj nacie i jedyn po jednym, jaki nos potwierdziōł. Po masie wujki niy ôferowały nawet boginyj kawy. Pozdrowiyli go ino, nazywajōnc jōm po prostu "sprawiedliwōm".

Pamiyniam, iże jako dziecko, kedy wrōciyli my z Castrangia, zatym przibyli do wsi, bōł kapel poświyncōny Zbawiciele. Zizi zatrzymoł chwilkã i powiedzioł na głos "och matki, och matki...". Myślołch, iże to je rzykanie. Kedy stołch sie starszy,

zrozumiołch, iże zamiast tego zadzwonił do swojij umartyj matki, bydōnc cmentarzym położōnym gynau nad kapelōm. Nikej niy nawiydziōłch cmentarza, bo Zizi nawet niy szło na śwynto śwynty. Wiedziōłch, iże przy tyj okazji ludzie kupiyli kwiotki ôd Miss Signorino w miyjscu zwanym "Fussadello" i bezma w procesyji, ôni poszli do ôzdobiynio grobu swojich bliskich. Kedy zaproponowałch Zizi: "Czymu tyż niy chodzimy do grobu ôd twojij matki?".

Ôdpowiedziōł, iże bydzie przepraszam. - Niyużyteczne je ôdwoływanie sie do "matki - matki", jeźli niy chcesz prziniyś jejich nawet kwiotku. - Do tych słōw bezma poruszajōm sie. Poszli my do Fussadello, coby kupić chryzantymije. W dniu śwynty poszołch zadzwonić do starzika Turi, coby towarzyszyć grobu "Matsa", dlo mie rōżowo babka. Ta grobu musiyła go niydowno zrekonstruować, bo w czasie wojny jedyno bōmba spadła na cmentarz go zniszczōł.

Nawet jeźli ja dumny wygroł inkszo batalijo, moje myśli poszły do mojih ôjcōw i noc. Prōbowołch sie ôdwrōcić uwoga, kej bōłch w laboratorium. Zaczōnch sie przyjść, coby szwiyć: narychtowołch sie na panele do paskōw, dmuchołch na żelaznym wōngla. Kedy żelazło było gorke, sroge dziouchki rozciōngły sie czynści, coby spakować ôblyczynia. Coby utrzymać go napiynty, bōł użyty do włożynio krańca piombiniōw miyndzy dwōma płōdkami. Poszołch do kupy jejich ôd mojigo kadłuba, kery przedoł materyjo z karabinōw. Były to kropki, kere musiołch spłaszczyc z młotkym. Czasami spłaszczym tyż palce... W tym czasie pani Orlando utrzymowała kursy płatu dlo starszych dziewczyn. Siedziōłch daleko, ale zaôbycz miołch ucho, coby coś zrozumieć z lekcyjōw. Kej wujki powiedzieli, iże pojdy my do Fantina, coby znojs "sprawiedliwi", i "najymność", ci, co kedy przybyli do Novary, coby dostać ważne kōmisyje, spali z nami. Kej Kōmōrka spytała Zizi "Jak stare jesteś?" A zzi: - - bōdōm mōg widzieć ôczy, mnich znałch - (przechowujōm sie poglōnd, niy pamiyntōm sie).

Spółym z kōńcym starzika Turi, poszołch do kupiynio zielōnyj tkaniny, coby przetestować moje umiyjyntności, pakowołch szata. Dziyń wyjšcio do Fantina (dwie godziny chodzynie). Wstali my na 4. Chciołch udziwić Zizi, kery stawioł mojo szata. Było tak blisko, iże niy mōgch chodzić. Kedy widzieli moje stworzynie, zacзли godać: - Rozrosli my go, a teroz, kej zaczyno sie stać wielge, to ôwca. To sprawio, iże sie gańbiōm. I skozołch: "Ta niy chęci, jeżli chcesz, to je tak, inakszyj, tyż ci dajesz!" Ale w mojim sercu pomyślołch "jak chodzōm z tako ciasnōm szafōm...". Jednak przibyli my do twojigo miyjsca docylowego. Spytoł, kaj zrobiōłch tako piykno szata. - Sa Figi Illa - (robiyła to) Zizi ôdpowiedzi. - Potem, kej musimy sie ôddziwić coś, co przichodzimy do nij -. Duma duma...

Czasami we wsi widziołch rzeczy, kere mnie smutniyły. Emilia była głucho, można bezdomno. Bezma codziyń przeszło z drōgi, kaj miyszkołch. Jeżli poznał kogoś, prziniōs swoja rynka do ust. Czasami ludzie zaoferowali ij chleb, ale byli ci, co bez scruple dowaly jeji syrowe skorupy, a potym chrōnić sie, coby zoboczyć ryakcyjo: chudobno kobyta siedziyła na etapie drzwi i pokozala sie gowōm ô ściana. Jednego dnia is do sklepu, coby weznōńc drōt, słyszolch mocny głos Antōnio, ślepego czowieka. Ôd ôpastu, położōny na szpicy kraju, ôgłosiōł, iże sardynki przibyły. Z porōma liczbōm kōńca starzika, kery zaawansowoł, poszołch do rybołōwstwa, coby kupić pora hektorōw. W poledniu ôświatliło sie piec z wōngelym, ugotowołch sardynki i wraziōłch je do karty cukrowyj. Kedy zoboczyłch, jak Emilia przepyndziōłch go, dałch mu. Patrzyła na nich z zdziwiyniym i spōmniyła ô uśmiechu, coby mi podziykować. Widziołch, jak siedziyła na ajnfachowym progu, ôna niy ślabiyła gowa ô ściana, ale prziniosła palce szramy do ust. W tym dniu niy jedziōłch: musiołch sprzōntać pieca ôd ôstanych, coby niy sprawić, coby moje inicjatywy zrozumiyły wujki.

Na tōm drōgōm Angela z synym Nino przeszła bez polednia, niypełnosprawno ôsoba, kero chodziyła, ale gōdała ze gestami. Poszli z łyżkōm, coby weznōńc zupa w sierocie. Jednego dnia Nino bōł sōm ze swoim łyżkōm, dwa synki miyszkali w

mojim dōmie i uciekajōm. Niy mōg sie ciōngnōńc do swoich spodni. Bōł bez bielizny. Smacznie poszołch, coby go zakryć. To bōł piyrszy roz, kej widziołch nago czowieka. Kōń do, keby wujki znałyby, byłoby to skandal.

W jednym z mocki brifōw wysłanych do moich ôjcōw, wyraziōłch pragnienie zygora na rynku. Wiedzōnc, iże pani Agostyna przyjechała z Domodossola, poszołch jōm zoboczyć. Zaroz jak widzioł mnie, ôbjōńł mnie i dał mi pakiet wysłany bez mōj. Ôtworzōłch go i zdziwiōłch go znodłch brōnotny ôwieczkowy futra z loknikami tak srogimi jak palcym, ôdczuwalnym hutym i pudełkym z ôglōndym. Wziōnch sie z radościōm, w czasie kej pani ułożyła ja na łynku. Doł mi kelusz wody, coby wrōcić i biygoł do dōmu. Dalszygo dnia, kej wujeki przibyli do Novary, pedzieli, iże jeźli nosiōłch, to futra przijōńła mnie bez szalōny: żodyn w kraju niy posiadał takigo rzeczy. W każdym razie stawiōłch go z dumami. Wyciōngnōłch rukaj nazod, coby wskazać zygor do każdego. Czynsto dałch mu sznur, tak że w krōtkim czasie ôn sie rozstoł. Przychodzōnc do Castrangii spotykołch jakoś starszo ôsoba, co mnie zastanowiyła sie. Coby niy wywarć złego wraźnio, patrzōłch na teroźne złōmane zygor i pedziołch, iże zapōmniōłch go załadować. - Podziykujōm u strisso -. witały mnie i kōntynuowali rajza.

W porōwnaniu z mojimi kamratami bōłch mały i cienki, wszyjscy byli "rozwininyte". W brifie matka spytała Zizi, eli bōłch "rozwiniony" jak moja rōżowo szwestra. Ale coby godać ô tych rzeczach, to bōł tabu. Zignorowoł, iże wiedziołch wszysko ô życiu. Ribelle, jak dycki pedziołch ij "Niy sōm 'modym paniōm', bo sōm zniywolōny". A ôna: - Co pedziesz? Dycki utrzymowali my was. Jednego wieczoru spałch w Castrangiji i czujōłch sie źle. Pocōłch sie zimno. Myślōnc, iże to bōł kōniec, kery sie rzykołch, plaknōł i wyszoł w ómawości, coby zrobić pora kropek ôczekowanio. I ôni: "Jeźli zaś wstajesz raz, weź ci dalij!". Można Madonna del Tindari chrōniyła mnie. Wrōciōłch do łōżka na słomie i zasnōłch. Nastympnego dnia w laboratorium w Novara, Miss Assuntty widzioł mnie barzij bledy aniżeli

zwykle. Kedy kelner prziniōs je jak koŹdo rano kawy i mlyko z tostowanymi plasterkami, zaproponował mi tyŹ.

Rozdział ôzm - Ôzmõt ôzmiu

Przepyndzanie dużo czasu w Nowyjwiece moje życie zdowało się zmiynić: można bez to, że poszołch znojs starzik Turi i z nim z głodym czatkołch bez przerwa bez cołke pōldnie. Pedzioł mi mocka historyjōw ô jego życiu i jak jego istniynie było kejs ciynżke. Ôkrōm tego, miyszkajōnc w Novara, miołch szansa na uczestniczynie w wożnych wydarzeniach, kere stały się w kraju. Przede wszystkim, wielge funkcyje religijne, procesy, chrzczyń, potwierdzynia, ale barzij aniżeli co ino inkszego, jake uroczystości ślubne mnie podekscytowali. Tedy małżełstwa były ôbchodzōne w wieczōr, bezma dycki poszołch do przeglōndanio z jejich kamratami w kościele San Nicola.

Jednego wieczora widziołch młody w biołyj sukni w połōnczyniu z fatrym. Candida podobo się śnieg, wyglōndoł jak pup, tōż było piykne! To Carmelina ôżyniła się z Filippo. Zidyntyfikowołch się cołkym i marzōłch ô ôtwartnych ôczach: "Kto wie, pewnego dnia mōg mnie tyż przyć..."

W tamtych czasach miołch dziwne ôdczucia, w lufcie było coś nowego i dziwnego, miołch przyntacje. Bōłch niyspokojny i ôczekowołch na niyôbyczajne

wydarzenie. I w ryalności wydarzenie niy ôpōźniyło sie. Kole noon, postman zaôbycz przechodził. Jednego dnia w miesiōncu czyrwca słyshōm jego chytro głos: "Fild, je poczta". Weznōłch brif, prziszōłch ôd... Domossola! Mamo napisała do jeji szwestry.

Bōł brōnotnie go, podwiela niy ôdrywołch go, a ja przeczytołch, była nowina, iże ôczekowołch na życie: kole 12 września, moja matka przijechała do Sycylije, coby weznōńc mnie, cobych mnie weznōł, cobych weznōł sie na pōłnoc! Teroźnie bōłch modōm paniōm, prziszłość ôczekowała na mnie i musiołch mi znojs ôkupacyjo. Wiedzōnc ryakcyjo, jako miołby moja tanty, bo ôstrōżność skrywo brif w spodku słoika, kery zawiyroł morze groove'ōw: keby zizì, ôn przeczytoł to biydni mnie... czasami jego wujka Micherillo, kedy niy robota we zidlōngach prziszła do sklepu w Novara. Czasami połōnczōł sie z Zizì i alarmowoł, iże pedzioł: "To jakiś czas, kej twoja matka niy pisze, coś sie z niōm stało...". Zamiast tego, bojōnczka, iże inkszy brif prziszōł z pewnymi hintami. Po prowdzie przibył jedyn dziyń, ale na szczyńście bez żodnyj aluzyje do wyprawy do Sycylije. Letnie za mnie ślizgło sie poleku, niy mōgch czekać, coby sie ôczekować spisymiczne, coby sie skōńczyć. Robota pōmōgła mi niy myśleć i przejść czas, kery ôddzielōł mnie ôd przibycio mojjj matki. Dlo śwynta ôd Assomption w siyrpniu wszyjscy ludzie chcieli wskazać na swoja elegancyjo i w laboratorium dycki było moc do zrobynio, wiyncyj anizeli zwykle: mocka paniōw chciało pokozać sie z nowyj sukni. siyrpnia bōł poświyncōny robotnikōm, kerzi mogli prześladować swoje ôblyczynia.

Poprosiyłch Zizì, coby kupiōł tkanina, coby była na rōwni z kamratami. Zgodziōł sie i ôbrała słabo beżowo-korekcyjo ze rysunkami wynzłōw. laboratoryjny laboratoryjnego ôdciōnła mi i zlecōł starszego robotnika, coby pōmōc mi go przesiywać. W dziyń festiwalu miołch nowo suknia jak każdy inkszy.

Były tyż znajomości, co przibyli z Fantany. Jedyn z nich widziōł moja słynno ciasno szata. Prziniōs tkanina i spytoł Zizì: "Waszo nefew musi mi spakować sukni,

to je tak dobre!". Podjōnłch środki. Miołch na umyśle model, kery Miss Assunta pakowoł dlo kliynta. Poprosiōłch ô jakiś czas, coby go ôdciōnc i sprōbować. "Dobrze, tkanina je trocha ciynżko, ôdpowiednio do jesiyni. Najdōm kole 20 września."

W tym czasie Carmelina, laboratoryjno dzioucha, zaprosiła wszyjskich swoich kamratōw do jeji ślubu, ôbchodziła wrześniowy wieczōr w kościele maciyrskim. Z zgody Zizi poszołch na cerymōnijo. Postrzōd gości była tyż pani z Domodossola, co ôgłosiōł mi do mi niymierzōncyj wyjścio: "Kuntatina, masz dni rachowane w Nōvarze. Twojo matka hned przijdzie ci przijmnōnc".

Po bogatym ôdżywaniu poszołch do dōm szczyńśliwi. Miyszkoł dni, a Tinndari Festival z 8 września przibył, w tym roku barzo dugo rajza, kero zakrzywiła sie do Fumara, niy wydowała sie mi ciynżko i niyskōnczōno, jak piyrszy roz, wydowało sie mi, że leci. W Castrangii poinformiyrowołch Zizi, iże sztopnōłch pora dni z wymyślōnym usprawiedliwiynym, jakigo laboratorium ôstało zawrzite do dnia 12. Tyn rano moje serce uspiyło. Zebrali my niykere figury, coby weznōnc do sōmsiadka i ruszyli my do Novara. Halfway, jaki widziōłch ôd daleka mojjij mamy, kero ôbniżyła sie wzduż szlaku mule. Trefiōłch je i ôbjōnołch go ze wszyjskimi siylami, jake miołch w mojjich małych ramiōnach. Zizi zaczōn krzyczeć "Czymu przijdzieleś? Myślisz, iże ôdbiyrosz ci Concettina?". "Tak - matka ôdpowiedziała - w trzech dniach ôdchodzimy". "Niy możesz, musi narychtować suknia na fantyna pani." To było dalsze usprawiedliwiynie, coby ôstać. Durch krzyczoł. Bōłch niyôgraniczōny, że prziciōngnōłch niebo palec. Moja jedyno żałowanie niy byłoby już w sztańdzie is i znojs starzik Turi.

W wieczōr 14. ôbjechowali my. Zizi ôtworzōł usta ino dlo jakigoś ôbrzyndzanio do mojjij mumije: "Z jakij ôdwogi ôdbiyrasz to, niy masz serca, niy sprawisz, cobyh za moc ciyrpioł, niy uwożam ci już szwestry". Widziōłch Micherillo łzami po roz piyrszy. Pod jego szorstkim i trwajōm zestawu jak holc, ewidyntnie pora

kropek ludzkości ôstało uwiynziōnych. Zamiast tego stołch sie zimno za marmur i niy poruszołch sie w ôgōle.

Noc niy zamknōłch ôka, tysiōnce myśli porozmawiały w umyśle i niy mōgch czekać, aże rano idzie. Matka zamówiyła taksōm ôd dzyntelmyna, kery bōł przezwisko "Cauzi i wilka" (włosce wilka). Na świtu wstaliśmy, ôstatni sztangac - do kartōnowego kofer i pozdrowiynio wujek. At the time of departure, my aunt left his room in tears, with loose hair, and he threw himself at my mother's feet, pleading: "Now I'll kill me and you will have a death on your conscience for a lifetime! Please, ty, ty, ty pytasz go na jego klinōch - pedzioł - sōm ino chudobnōm kobytōm, sōm i traktowoł sie jak bestia bez fałszywego ślubnego, żodyn mnie niy kocha.

Z niechrōniōnymi wosami i głōwnōm gyzichtym marzōw, dźwignōł ziymia, przeklōnōm cołkigo wszechświata. Mojo matka zrozumiała, iże szwestra stała sie niybezpieczno i stracyła gowa, pragnōła. Jednak niy poruszoł sie, niy dozwołōł siebie, coby sie żalować, bōł głuchy do swoich ôbludōw, wyglōndoł daleko i ôczekowoł na kōniec swojigo scynariusza. Kedy moja tanty zrozumiała, iże moja matka je nieugiyntō, ôna wciepła sie do swojij zali, zaprzeczała nōm ôstatnio pożegnanie. Naroz ôdszli my, wrōciyła na ulica, w czasie kej ôdsuniyli my sie, widzieli my, jak ôna kurczy sie, aże to sie stanie mało czorno kula, kero zamiyszano z kamyniami. Można bōłch z niōm kruty, jak ino dzieci wiedōm, ale pamiytam, iże w czasie kej ôdchodziōłch ôd jeji dōmu chrōniōnego bez rynka matki, kedy zobōczōłch, iże ôna zamierzała zniknōć z mojigo zoglōndu, narōz narōz narōz mo widok przekształciyło sie we łaskawość i ôdczułch ôd nij uczucie wspōłczōcie (tedy wiedziōłch, iże zizi bez pora miesiyncy na ulicach plakoł mi, choby mi sie umarło).

Drzwi taksōw ôtworziły sie w Piazza Bertolami. Ôd ôkna pozdrowiam wszyske te, co widziōłch do kōńca kraju. W czasie rajzy ôglōndołch panorama i kraj, co poleku ôdsuniōł sie ôd mojigo wzglyndu, ôstali my niymy tak dugo, jak morze było poleku

i kraj. Do tego czasu bōłch daleko ôd Novary, ôstatecznie! Oppozytowe myśli walczyły w mojim umyśle i niy mōgch sie z niymi zdominować, a potym wybuchnōłch, kedy matka powołała mnie, ôstrzegajōnc mi, iże przibyli my. Wtynczos intynsywnie uwielbiołch tyn kraj, iże bez dugi czas niy ôdchudzōłch skirz tego smutnego žycio, jake kludziōłch. Na stacyji viglier było świetne zamiyszanie, mocka ôsōb podobało nos, co my ôstało na Pōłnocy ze swojimi kartōnowymi koferami i inkszymi torbami.

Ciyinke wiater pochodziōł z morza i ôdczułch sol, kero błyszała moje wargi. Fajne uczucie, jake czujōłch po piyrszy roz. Ôczekowali my na pociōng bez pōł godziny. Dlo mie było to nowo luft. Ludzie śpiywali śpiywka w vogue "Professor, pedzōm ij, eli jajo abo kur narodzi sie wczasnij". Wszyscy wrōciōł z świyntōw na kōntynencie. W Messinie widziołch wagony na amaze z amaze. Było to w połowie września i w tym błynkitnym niebo nad ciasnym spieszōnym tysiōncōm połkniyńć. Z jejich lotym ôni byli wzrōs mojim marzeniyem: w kōńcu wrōciyli do miyszkanio z mojōm familijōm. Prōbowołch zoboczyć Boga w cyntrum tego jasnego strzodowiska i, nawet jeźli go niy widzōm, podziyńkowołch mu z głymbokości mojjij małyj duszy. Po niyskōńczōnych godzinach poszli my do Rzimu, coby wznowić, po inkszych godzinach ôczekowanio, pociōng do Mediolanu, kaj prziszła dalszo pōmiana pociōngu do Domodosola. To było marzenie. Na tym pociōngu matka pozdrowiajōnc pōrã ôsōb, kerych znał. Wszyscy spytali, skōnd ôdchodzi i fto bōł z niōm dziouchōm. Niy wiedzieli, iże mo inkszō cera.

Zaôbserwowołch landszafty: widziołch major jeziora i wysp z cudem, potym gōry. Pytołch, jak barzo brakowało w przibyciu, wiedzōnc, iże miasto je w dolinie ôbtoczōnyj gōrami. Przibyli my do Domodosola w pōźnym ranku. Niybo było szare, drōgi zdowały sie tyż namalowane émawe, ludzie chodzyli z decydujōncym krokiem, patrzōnc na ziymia, nawet ôblyczynia były émawe. W sztele tatulek ôczekowoł nos z mojim bratym, jaki widziołch w Sycyliji dwa lata wczasnij. Kisses i ôbjyńcia. W czasie kej poszli my do dōm, prōbowołch ôdkryć to miyjsce, co hned

stanie sie mojim miastym. Rachowołch ôkna dōmōw, ale ône były tak liczne, iże straciōłch nić mojih rachōnkōw. Było za moc ôkyn, a za moc dōmōw na siebie nawzajem. Byli tak wysoke, iże moje ôczy stracyły sie na niebie.

Prōbowołch ôwrotu. Tysiōnce pytań wrzucyli sie do mojjij gowa, ôni niyciyrpliwie poszli. W czasie kursu niy mōgch chodzić ani jednego słowa. Tedy w dōma miołch inkszy niyspodziywka, kedy zobōczōłch moje szwestry, kere spamiyntołch sie ino z fotografije. Inkszym niyspodziywaniym je kuchnia z umywalkōm, kraka i piec gazu (w Nowyj Novara woda w dōma niy była tam i była ugotowano z holcym). W wieczōr przijechoł, coby nawiydzić Comare Grazia ze swojōm cerōm Caterina. Sōmsiady chcieli tyż mnie znać. Dalszy wieczōr tatknōł mnie do kina. Jedyn z nojpiynkniejszych wieczorōw mojjigo życio, jaki pamiyntnōm na ôstateczność, do ôstatniego dnia. W kōńcu bōłch z tatym, zanim kochałch go, kej kochasz niybōrki fater, teraz podziwiołch go i w kōńcu po piyrszy roz czułch sie chrōniōny, jakbych bōł jego princesym. Krōtko godajōnc, wydowało sie mi, że chodziōłch po ôbłokach, wylōndowołch w inkszym pōnkcie w wszechświecie.

Dziewiyńc rozdziol - Drzwi ze nieba

Przed zaczōntkym ôd Sycylije matka poradziła znojs mi miysce z futra, a po dwōch dniach towarzyszyła mi do roboty. Ôpuściyli my dōm wczas rano: bōłch barzo podekscytowany tym nowościōm.

Na wejściu z zadowolyniym przyjōnło mi modyj pani Tilde, kero sprawiła, iże mnie świetnie uśmiech i weznōł mi rynka, przyjmno i fajno kobyta. Tilde pedziol mi w Mediolanie "Hi Bela Tusa (jednostka), przijdōm, prezintujōm ci dziouchki, co robiōm ze mnōm: w i Teresynie. Majōm tak moc doświadczynio, nauczōm ci roboty. Jeźli sōm problymy - ôn przidane - niy gańbij sie, coby spytać". Tak tōż w mruganiu ôka znodłch sie z mojōm nowōm robotōm.

Czułch sie juź świetnie i zdobyć ta pōmiana w życiu Bela Tusa po roz piyrszy, kej przibyła menstruacyjo. Niy wiedziol moc ô tym tymacie, ale ôd historyjōw usłyszanych bez jego starszych kamratōw w Novara, zrozumioł, iże to bōł spōsōb, w jaki przekształciōł sie we modo pani. Rozumioł, iże niy potrzebuje tego sygnału, coby być kobytōm: bōł juź dlo wszyjskigo, co sie nauczōł, znany i kochał. Niy bōł to juź gōńca i dozdrzoł metamorfozy szmaterloku. Pojechoł z daleka i w czasie poru

minut przechodził z jednego świata do drugiego. Znod siebie sōm i bōł z tego barzo dumny.

W tym czasie zaczōnych znać nowo robota. Potym do zastosowanie do płaszczōw użyto wosōw wosōw. Skōry były mokre szwōnżym i w kōńcu ôni ukludziyli sie na drzewianyj aksie, bez ciōngniyńcie jejich ze wszystkich zajtōw. Wrōciōł do mie, kej w laboratorium w Sycyliji rozdołch pozy, coby stawić na spodku ôblyczyń. Tu tyż niykere młotki uciekali na palcach. Jeźli bōł trocha słōńca, na ulicy byli suszōny na ulicy, tōż musiołch zrobić sentynel do drogocennych ôwczych Persia, lisa, nonk, ramuqué. W czasie kej chyciōłch je, lubiōłch patrzeć na auta i ludzie, co przeszli. Aspirowołch nawet wypalimy gazōw maszin i prōbowołch sie podporzōndkować tym parfymym miasta, tak nowo i intoksiajōnco dlo dziewczynki, kero dorostała we czystym lufcie. Miasto paradowoł pod mojim wzglyndym i nawet straciōłch pojyńcie czasu. Moj fater wyklarowoł mi, iże tyn dziyń bōł tam potajlowany na godziny, w czasie kej żyłch w Castrangiji znałch ino wschodzōnco i zestaw słōńca. Czasami, kej ôpiekowołch sie ô skōrach, starszo pani na wiyrchu prziszła, coby utrzymać mi firma. Godoł w ciasnym Piedmontese i niy zrozumiołch doku: "Jaki bela fiola, ôd ndua tive (ôd placu, kaj przijdziesz)? Cuma ti, jeźli szama (co je to miano)?" Zmiyniajōm sie. "Rozumiym, iże ja sōm (niy rozumiesz)?" Kedy skōra była sucho, modo pani przeciōnoł kszałt wzgōrz do szwōw, kere je nakozały.

Niywielge bez małe nauczołch sie stawić pływanie freselliny, przejście naôbkoło, a potym wykładanie. Do mojih umiyjyntności zaczōnych brać cotygodniowy paghetta, a w krōtkim czasie ôstołch w porzōndku z markami na pynzyjo. Czułch sie srogszy. W laboratorium było radyjo: Z radościōm poczułch śpiywki. Tedy lodōwki niy byli rozpowszechniani, ale modo pani posiadała glazura, kero wypołniōno blokami lodu dostarczōnego bez dżyntelmyna, kery przechodził z wozym na ulicach miasta. Dlo mie picie tak słodkij wody było nowe. Ôgrzewano ôd holcu pieca ôgrzała dōm. Niy mioł telefōnu, ale kedy musioł zadzwonić do klientōw, posłoł mi ôd swojij tanty, posiedziciel firmy budowlanyj z porōma

robotnikami. Postrzōd nich cufalym, widziōłch po piyrszy roz... ale to je inkszo historyjo, kero, jeźli mam czas i pragniynie, powiem ci niyskorzij.

W dōma jedzōłch dobrze, w wieczōr, kery wychodziōł, coby nawiydzić cyntrum miasta z kamiynnymi dachami i sklepami z piyknyimi ôknami. W sobotę poszōłch z matkōm na rynek, co zajmuje dobro tajla cyntrum, kedy poszōłch z roboty po połedniu. Kupili my tkanina, coby uczynić mi płaszcz. Bōł kōntrolowany. Zauwaźōłch go, przy ôpiece mi do masy pōłnocnyj w Boże Narodzynie. Krōtko godajōnc, szczyńśliwe życie.

Prziszōł karnawałowy. Uczestniczli my z familijōm blisko Wiglione w The Galletti Theater. Było to marzenie, coby zoboczyć zamaskowane tańce miyndzy meczami fosforyzyncnymi.

Dalszo sobota, kedy wstałch tam, bōł coś niy tak. Płakałch, bo matka niy dała mi Magnezyjskigo San Pellegrino. Jedyn z jego kuzynōw z Martignii. Ôbiec z nami. Po południu czułch sie dziwny, wydowało sie, iże moje szczyńście sie kōńczy. Tatulek towarziszōł kuzynowi do pociōngu, a potym ôbjōdyli my.

To wieczōr niy wyszli my z spaceru. Tatulek pedziōł do matki: "Znojdōm kamratōw w barze." Kole 23:00 wrōciōł do dōm Gemandendo i wywołowoł ze swoim bledo gyzichtym, uszczelniōny bez siylny rubo do klatki piersiowyj. "Teresa, narychtować chamōmil". W czasie, kej tatulek wylewał sie na łōżku, poszōłch żarty z tantym, coby zadzwonić do medyka 50 metrōw. Prziszōł zaroz, ale w tym czasie mōj fater przestoł żyć. Niyskorzij dowiedzieli sie, iże aorta wybuchła. Jednak niy było nic do zrobiynio, tatulek przekroczył drzwi nieba i ôdciękło do nieba. To było 17 lutego 1951 roku. Bez cołko noc ôstołch z bezbrōnne ôczy mojigo fatra. Moja gowa ôbrōciyła sie, miszōng migryny i ôwrotu, kere już niy było ôdbiyrane ôd tego zale, kaj wszyske przedmioty stały sie zniynawidzōne, pōniywoź świodki niysprawiedliwe śmierci. Nikej niy przestołch myśleć ô mojim fatrym i ô okrutnym locie, kery ôczekowoł na mie w Domodesola, lzy niy mogły już wyjść z

mojich ôczōw, pōniwoż stali sie suchym do krōnzynio. Że Bōg wyôbrazołch sie przy mojim wyjściu w ôszalywajōncym świetle na Ciyśninie Messiny, kaj bōł skryty? Czymu ôn nos pociępnōł? Czymu mi tak barzo ôdmōwiōł? Czymu teraz, kej znodłch, iże mōj fater bōł zabrany na wieczność? Jaki je pōnkt tyj tragedyje? Teroz, kej Bōg tu w Domodesola zdowoł sie inkszy, daleko, niy do chycynio, zdowoł sie wykōnany z ćmawego, niychytnego i niyzbyndnego, gorzkigo, gorzkigo, Boga, kerego już niy wiedziołch, eli zaufać, eli ignorować go bez reszta mojich dni. Na noc i nocy ôstołch milki, ôbudzajōnc sie z ôczami napiyntymi w ćmawości bezma nadzieje, iże z przibyciym dnia wszystko bydzie wracać wczasnij. W tych gibkich dniach, z mojōm familijōm na kraju ôpadōw, zrozumioł, iże raj niy bōł placym dlo dziewczyn.

Jedna z tych nocōw, we wczasnych godzinach rano zapadłch i po młotowym snie, to zatopiōłch sie ze słodkim marzeniyem: Znodłch sie na jeziorze, a potym mōj fater ukozoł sie mi z ôczami i gyzichtym zanurzōnym we świyntowym świetle. Teroz jego gyzicht już niy ciyrpioł i wrōciōł piykny. Cudownie uśmięchnōł sie do mie, weznōł moja rynka, ôbjōnł mnie i zaczōn z mnōm gōdać. "Moj dziecko - pedzioł - co chcōm ci powiedzieć teroz, to je moje miyłość, wszystko, co ci chcōm. Ôkoliczności upewnili sie, iże sie niy wiymy sie niy znamy. Barzo żałujōm, iże niy widziołch, cobyś sie chowoł...".

Czasami myślōm ô tym marzeniu i ô mojjij ôstatnij rajzie, myślōm ô tym, kedy Pan mi zadzwoni, lubiōm sobie wyforsztelować, iże kedy przekroczołch drzwi nieba, mōj fater czeka na mie, ôblyczōny tak wieczōr, kery dokludziōł mnie do kina: z nim My majymy moc rzeczy, co noleży nōm pedzieć, musimy przyjmnōńc to przemōwa przerwanō w tyj zimnyj nocy lutego na wieczność. Myślōm, iże to byłoby nojlepszy spōsōb, coby zaczōńc moja ôstatnio rajza.

Matka ôstała w rozpaczy ze sztyrema dziećmi i bez pynzyje, pōniwoż tatulek bōł prostym chublerym. Cołke zimy i cołki bōł świata spadły na naszo chudobno familijo emigrantōw.

Daleko ôd naszymy zymie, daleko ôd życio, byli my zboża piosku ciōngniyntego bez pustynny wiatr.

Mojo matka stracyła siebie i cołko swoja dusza. Stoł sie prōznōm skorupōm. Jego ciało ôstało zamknięte jak tajla holcu, niy przestoł wyciekać i stracōny spojrzenie, w zymskim gyzichcie i bez wyrażynio, ôstoł utrwalōny bez cołke minuty w kerōnku dalekigo pōnktu, w kerōnku grobu taty. Stało sie to jak duch najeżdżōny bez niyвозмоść zapōmniynio. Widziōłch mōmynt, kedy spadnie i zatopiōłch sie w desperacyjo bez wyjścio. Prōbowołch jōm potrzimać, ôbgadujołch z niōm, prōbujōnc jōm ôszukać. Niyôbyczajnie role cołkym ôdwrōciyło sie: to była cera, kero pocieszała matka, ôzprawiała jeji historyje, coby przigotowała ja do miyszkanio bez ślubnego i pōmōc ij zapōmnieć. Ja, starszo cera, niy miołch jeszcze 15 lot.

Po ôbiedni wrōciōłch do roboty z futra, coby uniyść jeszcze pora lira. To prawie ja prōbowoł utrzymać flama żywego nadzieje. Ale na kōńcu mojij matki niy wiem, jak, można z siylōm rozpaczy, miyndzy krzykym a drugim załadowoł cołki świat na ramiōnach i poleku wrōciōł do szwu, przy warzyniu szafōw i ôblykanio szata.

Rozdział decimo - La Bela Tusa

W mojaku tego samego roku mōj brat zachowoł sie z ôdrys i tyż przijōnł sie, kej niy zachowoł go za dziecka. W czasie kej bōłch w łōżku, słysołch, jak moje matka ôtworzyła drzwi. Ktoś groł w dzwōn. Potym usłysołch głos Zizi i Micherillo. Ôbowołch sie: przed tym, jak nikey niy prziwiedli mi do Domodosola, coby zoboczyć ôjcōw, a teroz ôni sōm żywe. Ôstały kole tydnia, potym ôstawiyli trocha rozczarowani, bo mieli nadzieja, iże wrōciōłch z niymi do Sycylije. W listopadzie przibyło brif z Burda z Nero. Matka alarmowała, ôtwiyrała jōm, coby jōm wciepnōć rynka. Widziōłch jōm placz: Zizi ôgłosiōł śmierć starzika Turi'ego. Znodli go umartego na wsi Bordonaro 8 listopada. Mioł 87 lot. W dalszym roku bōł dalszy jeszcze srogszy niyzadowolynie, kej je cufalym, dochodzynia dokludziły do przyczyny śmierci ôd duszynio z chustnym garła we garle, znojdziōnym w czasie ekshumacyje. Przystympstwo było zrobiōne bez kobyto społym ze bratym, sōmsiadōm na wsi, coby ukraść pynzyjo 11 000 lire. Niyskorzij sużōm w wiynziyniu 24 lata, ôna i 12 lot do rywalizacyje.

Durch bōłch smutny. Bez niywielge pijōndze niy mogłobyś sie przejść do 5 ôsōb. Miss Tilde doradziła mi fałszywe zwolnynie, coby mōc zaregistrować sie do biōra umiyszczynio. Czynsto poszołch sprawdzić, eli je jakoś robota, ale nadzieje były niywiele. W kwietniu '53 wiedziōłch, iże w fabryce przijōnłch niykere dziewczynki. Niy potrzebowali, jejich ôjce już mieli ôkupacyjo. Potym poszołch do biōra, coby protestować: musiołch robić wiyncyj aniżeli inksze. W mojaku w kōńcu weszōłch do fabryki, w keryj elastyczne pasma, struny do butōw, kasetōw, tubylnych drōtōw elektrycznych. Ciynżko robota z tygodniowymi zmianami 6-13 i 13-21. W ôdstympach poszołch tyż do futra, coby ôbtoczyć pensjōn i dać ulga matce.

siyrpnia prziszła. Na świyntach Corere Grazi musioł pojsć do Sycylije, coby znojś starszo matka. Uzdołch sie, iże tyż ôpuszczōm ze swojōm cerōm Caterina. Ôstawili my pociōngym do Mediolanu, a potym do Rzymu, kaj przibyli my w nocy. Było musieć ôczekać pora godzin na pociōng do Sycylije.

W sztele znodłyśmy pianki, a postrzōd nich nano aktora Novara, Salvatore Furnari i wojoka, kerego miano niy pamiyntōm. W czasie kej pani Grazia spoczywała na ławce Caterina i bōłch zaproszōny do spaceru. Przijōnli nos do kwadratu Esedry, coby jeść mottarello. Zdało sie, iże zaczynało sie ôdżywać.

Po przibyciu pociōngu, kery bōł już zaciśniynty, pani Grazia spieszła sie, coby sie dostać dalij z dwōma torbami. Pociōng niy sztopoł doimyntnie, a ôna wyciōngo sie na szynach. ja, Caterina i cołko tłum ôdwoływała sie, krzyczōnc wiecznego fatra, kej wyodrymbniyli my ja połno siniaki, ale cudownie żywo. Ôdmōwiōł

przyniesiynio do lazarytu. Po godzinie pociōngu ôpuściōł. Przed tym jak Mezogiorno przibyli my na stacyjo Turme Viglier, kaj wezli my autobus, kery dokludziōł do Novara Sicilia, goście Zizi i Micherillo.

Przjmowali nos za gości czowiyka. W nocy wszyske trzi na Latwiusza, Caterina i jo niy zamkniyliśmy ôka. Pani Grazia była połno bōlu. Ta sama noc była niyspodziywka: niykerzi modzi chłopak uczyniyli nos racjōnalōm z gitarzym i skrzypkōm, ale wujka Micherillo, nerwowo, sprawiyła, iże uciec.

Matka Caterina przepyndziyła bezma cołki czas w łōzku. Wyszoł ino dwa razy ôd dziesiyńciu dni, coby pojsć i nawiydzić starszo matka. Po południu poszołch znojś szkoły i kamraty laboratoryjne. Jednego dnia widziōłch tyż szkoły, kero prziszła mi ôbjińć. Utrzymowoł rower przy rynki i poprosiył go, coby weznōł mi jazda. Tedy dzioucha na rowerze nikej niy była widziano w Novara. Zaroz jak poznał Zizi, ôdbiōł mnie: "Stōłoś sie ôwca, nikej bych sie niy wyforsztelowoł take rzeczy".

Wrocajōnc do Domodesola, pani Grazia miała problymy z ôdbudowanym sie. Po tym jesiyniu bōle artrozy przejōny sie. Weznōł ino ôdwaga, kej pojechał ze swojōm familijōm na jakeś świynta, kaj tyż bōłch zaproszōny.

Wznowiōłch robota w fabryce i futra, ale potrzebowołch nowych doświadczyń. Jednego dnia bez nawiydzynie fary San Gervasio i Protasio, Don Giuseppe Benetti zbliżoł sie do mie, cobych zadoł mi jakeś pytania. Skōndowołch mu wszyske moje kary. Zachynciōł mi i powiedzioł mi: "Popołowie popołudnie przichodzi do orije. Tam znojdiesz prezydenta katolickij Action Miss Cherea, kero prezjntuje dziewczynki i daje ci mocka dobrych rad ". Zaroz znodłch sie kōmfortowo: z niywielgōm śmiertelnościōm zaczōnych robić kamratōw. Bojōnc sie, iże niy wiem, jak godać, ale ze pōmocōm Boga ôpanujōm piyrsze ciynżkości. Cołkij przeczytołch gazeta ô stowarziszyniu, podziwiajōnc założyciela Armidy Barelli: dziynki jejij moje życie poprawiyło sie. Kedy fabryka przizwołyła mu, poszołch do rannyj masy na 7, kaj trefiōłch Don Beneteti, kery rozwożołch mōj duchowy dyrektor. W

niydziele zapropōnowołch siebie, coby ôstać godzina na ławce dobryj presy przed kościołym. Niyskorzij zaprosyli mnie, cobych przilōnczōł sie do Rady ACLI. Przy wszystkich tych zobowiōnzaniach czułch sie woźne i zrobiōłch.

Kōmancyje fabryki ôcyniały mnie bigoty, ale niy czułch sie niykōmfortowo, przeciwnie, co sie za to rzykołch za nich i zadzwoniłch do nich, kej przed zaczōntkym ôdwrotu godali z wulgarnościōm w pōmiyszkaniach.

Jedynostowy rozdział - Porcelainowe gyzicht

Jednego lata prezydenta Niemieckiego Akcyje katolickigo zôrganizowało rajza do gōr. Z małymi pijōndzami poradziōłch zapłacić udział w rajzie. Przibyli my do autobusu do Goglio, potym z autym kablowym w Alpe Devero, a potym piyszōm do Crampiole. Zgodziōłch sie piykny gōr pokrytych kwiotkami: radodendris, ranuncoli, dzike orchidy. Błyndy, co majōm być założōne. Świynty z kamiynnymi dachami i drzywniannymi ôknami, z kerych ôkna żyły czerwōne i rōżowe geran. Pytołch Gerany, kaj zakōńczōł sie drōga. "Kedy jemy pōmōniōne, sztopniemy na zapełniōny ôbiad." Kole 13:00 zatrzymali my sie, coby pić klarowno woda, kero wywodzi sie ze skoły w kerōnku doliny. Po jedzyniu, rzykali sie i śpiywali, chodzyli my po powrotu. Pragnōłch z radościōm: Nikej niy przepyndziōłch takigo piykneho dnia. W dōma pedziōłch Momina i widziōłch jedyn ze jego uśmiechōw.

Koždego, a potym dostałch posty ôd Novara Scicily: poprosiył, coby znojś go za robota w Domodesola, coby spotkać nos. Bōłch barzo zamiyszany, ale szczyńśliwy, iże ktoś bōł we mnie zamiyłowany. Był tyż syn z Domodesola, ale niy podoboł mi sie: rano piyła cycchetto grappa i dycki miōł czerwōne lico.

Dzisiej medytacyje zaznaczały ścieżka klosztōru, ale w tym samym czasie lubiōłch dzieci i idyjo tworzynio familije. Przipisołch sie do woli Bożego. Pora niydziele poszli my do oratorōw sōmsiednich krajōw. Wyjazd autobusowy zaburzoł mnie, ale ôdwaga przekroczyła jakoś mało ciynżoba.

mōja 1954 roku, ACLI z oritor zōrganizowoł rajza: pōnt do sanktuarium Madonny di Oropa rano rano i wiecu ôd czciwego pastyrza w Biella w południu. Bōłch jednym z piyrszych, co abonowoł społym z mojim kamratym i jego chłopakiym Pierino. 2 autobusy połne modych ôsōb ôstało. Postrzōd nich śmiertelny blond, kery już widziołch kajś. To bōł ôn: robotnik firmy budowlanyj, kaj poszołch zadzwonić do klientōw futra. Pierino przedstawiōł mi to: bōł jego kuzynym. W czasie dnia niker mnie niy pociepnōł ze swoim wzglyndym. W dōma pedziołch matki. Wieczōr po tym, jak zobōczōłch go pod balkōnym zale położōnyj na piyrszym sztoku. "Mama, matka, przijdzie i zobōcz: je syn, kery poznałch w Bielle". I ôna z pōłowōm usmiychym: "Możesz zoboczyć, jak gyricht robi ci". Dalszy wieczōr, co ôstawio z sōmsiadōm, znodłch go przede mnōm. Krōtko spytoł, eli może przijść z nami. Niypewnie niypewnie zaakceptowołch. Złōmali my lod, co chatkuje coraz mynij. Po południu wyjściu we fabryce towarzyszyła mi w dōma. Jednego wieczora sprawiōłch, iże pojechołch, coby przedstawić go do matki, kero barzo dobrze go przijōnła. We swoim wolnym czasie ortorator ôstoł udzioł. Tedy synki i dziewczynki byli rozdzielōni, ino na kōńcu trefu mogłybyśmy sie trefić. Uczestniczli my tyż na trefach ACLI.

Mojo matka, chociaż przibywajōnc z Sycylije, kaj dwa synki, co sie kochali, niy mogōm wyjść sōm, niy dowwały nōm pewności siebie, a my zaccli my pokojowo rajza. Giuse pedzioł mi, iże znał mōj fater: grōmadzić pijōndze, bycie 4 dzieci i ino tatulek, kery robiōł, jako syn zrobiōł kōmisyjo do financiōw kaszarōw, pora krokōw ôd jego dōmu. Czasami prziniōs jejich buty do naprawy do mojigo tatusa. Słuchołch ôd uciechy.

Pedzioł mi inkszōm rzeczōm: kedy 16 września 1950 przeszōłch z Rzimu, coby dotrzeć do Domodesola, co trefiłyśmy praktycznie. Giuse, jak go durch go zadzwoni, prziszło bez rower do Śwyntego roku. Przigidno rajza: zacznōn ôd Domonossola społym z kapelōnym z doliny, kery wartko bōł ôblukany gōrskimi butami. Było bezma niymożebne, coby go podōnżać za nim. Sztopiōł ino tedy, kej

zoböczöł zygroda warzywno, coby weznöńć sałatka. Halfy bez Joseph, östawiöł söm. Strada robi dostowca ulicy ze starym rowerym połnym galöw, co majöm przedać. Zrobiyli fyrma do Rzimu.

siyrpnia prziszła. Fabryka zawarła sie na świynta i uzdoł sie, coby pojść i znojś moja rözowo szwestra, kero była na wzgörzach na jeziorze Mergozzo, coby dostać banowo. Poprosiłch mnichy, co zarzöndzałch dömy, coby mnie zatrzymali bez pora dni. Spömniöłch sie z töm idyjo Giuse'a. W dömie były inksze dziewczynki na wakacyjach. Postrzöd nich piykno nefew öd nun. Dzisiyjszy öd 15. chata Zgromadzynio, coby ćwiczyć, zadzwonił do nos we swoim zale po Mass. Wypołniöł gyzicht roztömajtych kremöw, maskary i szminki: wydowało sie, iże my byli waksami. Na öbiedni tanty ödwołała sie do wnuczka: niy było to niy cufal, iże ön nos zakrzywiöł tak.

Po południu patrzönc na jezioro öd ökna, jaki widziöłch Giuse. Niy chciöłch sie ukazować z tym porcelanowym gyzichtym. Widzönc mnie we drzwiach, bezma niy poznał mnie. Przeprosiłch, iże wyklarowała, iże to böł eksperymynt, a tyż östane dziouchki były tyż przekształcöne. Po południu prziniös my do zygrody dömu. W kerönku wieczör witał mi: "Wejzdrzicie w Domossola, ale z czystym i świyżym gyzichtym jak wczasnij".

Dwa - zgiynty rozdziol - Violetta

Po tym, jak dwa tygodnie wakacje wznowiły, iże fabryczno robota na kole 13 do 21.00. patrz go. Ô 21. Flyder zatrzymoł sie, na wyjściu z bramy w pōldalicie roweru. To bōł ôn: prziszoł, coby spotkać sie ze mnōm, śmiysznie patrzōł na mie w gyzicht i pedzioł: "Tak że lubiōm ci". Postawiōł mi siedzieć na sztyngie roweru i towarziszōł mi do dōmu. Umiyniyli my proste dobre nocne pozdrowiynie. To było powtorzane bezma codziyń. W niydzielnym popołudniu prziszły na rowerze w sōmsiednich krajach. Jednego dnia weznōł mnie do swojigo dōmu, coby przedstawić mi tata i matka, dwie szwestry i brat. Niywielge bez małe przedstawiyoł mi tyż wujki i kuzynōw jako kamrat.

Moja mumijo, kedy zobōczōł nos ôd balkōnu, sprawiōł, iże my sie do dōmu. W czasie kej ôna prziciōngła za tym synkiym, bōłch barzo niy decydowany. grudnia, dziyń w Immakulatu Kōncepcyje, mōj miano, dzwōn dzwonił. Bōł kwiatowiorym, kery podoł mi bukiet czerwōnych karnacyjōw. "Mama, Giuse wysłoł mi pragniynia!". Co za rozczarowanie, ôtwiyrajōnc nota: to niy ôn, ale 14-letni syn trefiōł sie z cufym. Ôna była napisano "Uwielbiam ci" z podpisym. Možno myśloł, iże sōm jego rōwniokōm.

Na Boże Narodzynie pokozoł sie ze srogōm kolorowōm noczyńkōm czekoladami i pozdrowiajōncōm kartōm. Podziyńczyłch mu i poszołch społym z pōłnocnōm

masōm. Po wrōcyniu do dōmu pedzioł mi: "Dzisiej muszōm iść z familijōm na ôbiad z krewnymi. Widzimy zaś w Santo Stefano". Rano 26, pedziołch do mojjj mamy "Niy wychodzōm już z tym synkiym, wrōcōm na wazōn, niy chcōm sie zaangażować". I ôna z powoźnym wyglōndym: "Jesteś szalony, możesz to zrobić, kebych już niy zjeł czekolady".

W dalszych dniach Giuse prziszōł jak zwykle, coby mi zabrać do roboty. W ôdcinku drōgi piyszōm abo na rowerze roweru prawie niy ôdpowiedziołch na słowo. Piyrszy z roku 1955 poszołch do Mass. Bōł tyż tam i w kōńcu towarzyszoł mi do dōmu. Na drzwiach pedzioł mi: "Możesz wiedzieć, co masz na myśli, coby mi sie tak ciyrpieć?", to ôdbiōł sie łza. To, iże spadek przelewało sie na wazōn i uczyniōł go uśmiechym. Doł mi miynki i pedzioł: "Kōngo pōłdy mogōm sie dostać do Vespers na Monte Callio. Film bydzie przesiewyny po Vespers w ACLI Circolo". Zaakceptowołch i witołch sie wzajemnie. Poinformiyrowołch go w dōma, a moja matka pedziała, iże je szczyńśliwo: "Tak, jakby to go już niy znojdoł".

Ô 14:00 ôstawiyli my do Calvary'ego wzduż szlaku mule z kapelami Via Crucis. Kejs na sanktuarium śpiywamy Vespers i po bogosławiyniu poszli my do klubu. Niy pamiyntōm tytułu filmu, ale bōł barzo nudny, tōż zapropōnowałch wrōcić do miasta w Canema Catena, kaj mogli my cieszyć sie lepszym filmym, zatytułowany "Violite".

W kwietniu, wzduż Doliny Vigezzo z pociōngym i Centovalli, poszli my z ôjcami na festiwalu float w Locarno. Trefowali my sie gupiyniym Giuse'a, kery prezyntowoł mi za "jeździarka". Wložōł rynki do kejsy i weznōł 10 szwajcarskich frankōw ze swojigo portfela, ôn podoł jejich Giusem i pedzioł "dobre, kedy sie ślubisz?". Patrzyli my sie na siebie w gyzicht, nikej niy godalimy ô tym.

W dalszych dniach zacзли my kultywować idyjo ślubu. Godali my tyż ô tym w dōma. Mommy sie cieszōł, ale w tym samym czasie było niywielgij wieloći finansowych możliwości. Mało bez małe kupiyli my arkusze i lyn. Niy mieliśmy

kōnkretnych potrzeb. Poszli my szukać małego i skrōmnego miyszkanio. Znojdownali my go w antycznym dzielnicy Motta i gaplili my sie na dziyń ślubu: poneddziałek 19 września. Poszołch z mojōm mamom do tkaniny tkaniny Panzarasa, coby ukazować sie koronka na ślubno suknia i prziniōsch go do pani Tilde Pelliciaia, kery dycki ôbiecowoł mi, cobych go spakowoł z łaskawościōm.

W ratuszku do publikacyjōw małżelskich musioł podpisać mojo matka, bo durch bōłch niypōłnoletni. Ôjcece Giuse były tyż szczyńśliwi. W farzeni Monsignor Pellda pedzioł nōm piyknyimi słowami ôbtōnczynio: "Dycki utrzimuj skrōmny z tyłu wiary, coby stawić czoła uciech i bōlōw, iże rezerwy życio. sprawiōm, iże znojdziesz czerwōno przeszłość wzduż nala".

Było narychtowanie wykazu krewnych i kamratōw, co jejich do zapewniynio usługi jako zwyk. Barzo niywiele gości. Matka Giuse'a pedziała "dwa na familijo". Tira Tira ôsiōngłyśmy 35 ôsōb. Świadki sōm ôbiyrane: Wujek Carmelo Di Giuse i dlo mie Pierino, architekt naszego trefu. Tydzinyń przed ślubym, racjōnalni z Don Giusepp Bricaca na czole z nami. Głōwny Furiga namalowoł ôbroz pozdrowiyn na czornyj tablicy i stworzōł ôparcie z listōm kamratōw. Była tyż stoł pokryty ciastami i napowami. W orocie nikej niy było takij strōny. Kolegiat Saints Gervasio i Protasio bōł we fazie renowacyje, a chodnik bōł połno gruzu i kamynōw, ale niykere chętne kobiety zrobiły swoje maksymalne, coby go sprzōntać na czci Josepha i Concetta.

września przibyli Zizi i Micherillo, przeniōs sie, pōniywōż Concettina zamierzała sie ślubić i musioł towarzyszyć jōm do ôłtorza, kery zrobiōł plac taty, kery bōł już niyma.

W tym czasie przibyły niykere prezynty: wytwōr kawy, młynka kawowy, bryli rosolio, plaskate i ôbcynte usługi ôd krewnych i kamratōw, co dostali ślubno, kuchenno bateria ôd Pierno i wujōw. Akcyjo katolicko żyńsko dała nōm ôbroz jako

sutek z Świyntym Familijōm, asystyntka Donti Benetti było wspaniałe zielōne naczynia kwiotkōw z strzybrnymi dekoracyjami.

Noc przededzie była dugo. Myślōłch ô Mommy, co ôstoł z trzema dzieciami, co durch modzi i z niywielgōm wielościōm zasobōw. "Mōsz niywielgo wiara, szkoła ôratorium niy nauczyła ci, iże w życiu dycki je przewidywanie?", pedziołch do siebie. W poneddziytek 19. wstałch na siedym. Pani Tilde przibyła z koronkōm. Ôblykoł sie i wraziōł mi fortēn, jaki kupiōłch w Mediolanie. W wieku 9 taksōw przibył, coby weznōńć mi do kościoła. Bōłch mylōny, znodłch morze ludzi, co mnie zaôbserwowali. Giuse bōł już przy ôłtorzowi, kery ôczekowoł na mnie z mazzolinom kwiotku apluzinowego, w towarzistwie jego szwestra Rosa, pōniywoż matka Olimpia byłaby za moc podekscytowano ôd piyrszego dziecka, kere wziōńło sie. Przilōnczōłch sie do niego w towarzistwie jego wujka Micherillo na czerwōnyj przeszłości.

Zaczło sie masa. Monsistors Pellda bōł tyż podekscytowany. Pamiyniam niypokonany homilijo, bogosławiynie piestrzyni, ôbiecacia lojalności bez cołke życie i pod kōniec cerymōnije sygnatury. Na wyjściu matka Pierno, kero tyż stała sie mojōm tantym w tym mōmyncie, stawioł idyntyfikatōr kobyt katolickich czynności na mojij klatce piersiowyj.

Trōnete trzinoście - Nowe życie

Po festiwalu w kościele, poszoł po ôdżywaniu w barze Grandazi bez Castellazzo. Pōmiyndzy jednymu kusek a drugim do gości, co przijōnli my aperitif z jakeś pizze i ciasta. Greetings i ekstra kusek do wciepniyntych Olimpia i Armando, kerzi poszli z Mommy, coby weznōńc kofer, a potym biygoł na stacyjo, coby weznōńc 12 i sztwortym pociōngym do miesiōnczka miodowego.

Mommy plakoł w Dirotto. Weszli my do przedziału. Persōnel ôgłosiōł wyjście z gwizdkōm, w czasie kej Giuse i jo kludziyli nos z ôkna do ôstatnij pożegnanio. Napoczła sie przigoda naszego życie.

Przibywajōnc sie do Florencje, poszli my w strōna hotelu, zaznaczōno bez pani Tilde, futra. Na luksusowym wejściu byli my przywiyzani bez muzyka, a potym posiadał nos do zali na trzecim sztoku. Dlo nōm wszystko było nowe, nawet spanie w dwojistym łōżku.

W piyrszym dniu nawiydziyli my miasto, drugi, poszli my do kwadratu Michelangelo, kaj mogłbyś podziwić cołki Florencyjo. Zrobiyli my fotografijo: kamera Giuse'a z rolōm mogłaby zrobić ôziym czorno-biołych fotografije.

Trzecigo dnia ôdchodzi do Rzimu. Hotel bōł barzij skrōmny, pōniywoż pijōndze ôdłōżyły sie z ôfiarami, muszōm stykać. Stōmpowali my pora dni, coby nawiydzić sztyry basiliki, kere Giuse widziōł w Świyntym Roku i fontanie Trevi. Wrōciyli my tyż do Fontana dell'Essra, ôd słynnyj nocy '53, kedy pani Grazia spadła pod pociōngym.

Nadchodził czas, coby odejść do Sycylije. Po dugij rajzie przibyła pociōng do Calabrije i w kōńcu ôd Villa San Giovanni widzieli my Sycylije. Giuseppe cieszył sie tymi mōmyntami: pociōng, kery bōł załadowany na Ferry-Boat, Madennie na szpicy przy wchōdzie portu Messiny.

Na stacyji było ôczekiwać na brat wujka Carmelo ôd matki z ślubnōm Gaetana i jego cerami Rosetta i Antōnietta.

Przijōnli nos za dwa princes. Przestałyśmy dwa dni bez nawiydzynie Messiny: zygor Duomo, jaki widziōłch za dziecko, Madonna dy Montalto i inksze barzo piykne kwadraty.

W tym dōmie było ino jedna feler: w czasie ôbiadu, wujki i kuzynki ôblyczōne, a zamiast siedzieć przy stole, pedziōł: "Pojdźmy na spacer po morzu". Giuse i jo zrezygnowali mi z chudzić sie z longorym. Kole 23:00 wrōciōł do dōm, a jego tanty poszła go warcić. Jednyj nocy wraziōł ślimaki do sos z muszle, ale to, co waźne je łaskawość, a niy przywykniyńcia.

W trzecim dniu towarzysyli nos do pociōngu z porōma łezami. Na sztele Turme Viglier bōł Wujek Micherillo z taksōm, coby ôsiōngnōńc Novara. Zizi, tanty Mariccha i tanty Peppina czekały na nos do kraju. Wyglōndało na to, iże przibył Prìncipi of Domodosola.

Nastympnego dnia poszli my do Badiavecchii, coby znojsć babka ôjcowsko Concetta i wujki, szwestry i bracia taty. Na kwadracie z tabakōnōm babki, mocka miyszkańcōw ôd ôtworu grōmadziyło sie, co znało mnie za dziecko i ôdwołowoł sie głośno głośno: "Cuncettina przibyła ze swoim ślubnym!"

Kisses, ôbjyńcia, czerwōne gyzichty. Zdowało sie mi marzenie. Akuratnie przijōnło piyńc lot ôd czasu, kej ôpuściōłch kraj.

Dwa dni niyskorzij zrobiyli my sie zamarzniōny bez taksōm kerowca "Cauzi I Lupu" w Taorminie. W poëdniu weznōł nos do restauracyje, kaj podawali z

białymi rękawicami. Giuse i ja patrzyliśmy na siebie w gzycht, coby powiedzieć: "Co się piniynde styknie dło nos?". Nawydział Taormina, a potem Castelmola pod potopym, w kerōnku wieczoru wrōcyliśmy do Novary, zmōcniōno, ale ukōntyntowano.

Dalszym dniem bōł już czas, coby wrōcić do Domodessola. Zobowiōnzania nowego Źycio ōczekowały nos.

Sztwortnościowe rozdział - Nasze piyrsze gniazda

Krōm iże już rozpoczęła wycieczka do Domodesola w latach 50. i '53, było tak, jakbym zaczōn piyrszy roz: poszołch spotkać nowe życie na dwa.

Kej tablicy pociōngu na Ferry-Boat dostaliśmy na tarasie, coby zoboczyć, jak Madonnina del del Porto i Sycylijo poleku uciec.

Z łzōm wrōciyli my do wagonu, siedzōnc na drzewianych ławkach. Tedy niy było bułek.

Kedyś w nocy zaczęli my robić z mnichym z karkōm w witacie. Kożdego, a potym wstali my, coby ôbejrzyć ôkno. W wożnych sztele tajlecčka ôgłosiyła na głos mianu miasta. W 1 zażego najednym stopnia bōło "ganowijym", kero odży pizzujōnych karts. Peralnie zarobiyli pijōndze nojprzōd ôd wandrusōw, potym ôd ôpuszczynio pociōngu i ôstali do nich pijōndze i pizza.

Stopniowo zbliżyli my sie do Mediolanu. W pociōngu do Domodesola czujōłch, iże ymocyjo doświadczała po piyrszy roz 5 lot wczasnij: jezioro Maggiore, Gōry Ossola, kamiynnych dachōw. Tym razym społym z mojim ślubnym Giusem. Kole noon ôsiōngłyśmy miyjsce docylowe.

Byli Mamina, a fater Giuse Armando czekał na nos. To była festiwał: keby mogli sprawić, coby dzwōnki grali.

Gibki ôbiad ôd Matki Olimpia, a potym w naszym nowym gnieździe w dystrykcie Motta, coby ôdpoczywać. Nastympnego dnia wznowiōłch moja robota w fabryce, a Giusepp wrōciōł do miyjsca budowy.

Myśla pojechała do Mommy'ego za moj niy-spiyronie, ale mōj duchowy dyrechtōr Don Benetti zachynciōł mi do rzykanio, zapewnijōnc, iże mocka ôsōb je kochał. Czasami Giuse i jo poszli na ôbiad w jego dōmie, a ona sie cieszyła. W tym czasie

jedna z moich szwestrzōw znodła robota, przyczyniajōnc sie do nowego sparcio dlo familije.

Hned niyskorzij ôgłosiyli my Maminie, do matki Olimpia i tatulek Armando, co w lipniu stanie sie starzikami.

Zaczōnch czuć ciōnzowe zaburzynia, ale ôbowiōnzek roboty nazywany. Tedy robotnicy niy byli teroz ôchrōniōni. Giuse mōg znojsć lepszō robota aniżeli miyjsce budowy zewnytrznij: fabryki drzewianych przedmiotōw, takich jak kolce do barylōw, norzyńdzia do rozwiōnzanio szkeletu wołny, a tyż "pansle" (nosny top). W piōntym miesiōncu zaccli my wycieczka ôd sklepōw w poszukowaniu wozōw na stolce na prziszły noworodka. Szerokość rosła aniżeli huta wejściowo i musieli my zdecydować sie, coby pōmiynić dōm.

Tedy niy było żodnych agyncyji, poszli my tu i tam i tam. Providence sprawiyło, iże znojdōm miyszkanie na drugim sztoku dōmu bez Scapino, prosto w bliżu futrowego laboratorium.

W krōtkim czasie zōrganizujemy tyn ruch. Niy byli my już w cyntrum miasta, ale niydaleko, bliżyj moij roboty.

Miesiynczny płat bōł 8 000 lire, ino dlo naszych ôpłakanych geltōw, ale apartament bōł przijazny i jasny. Na dziedzińcu mogli my tyż mieć pora kwadratowych metrōw ziymie, kaj uprawiać arōmatyczne zioła i kwiotki, moja pasyjo.

Powtōrzōł klucze, czy sprzōntali my zali i ôblyczyli my sie we świyntowanie ôkyn piyknyim namiotym z Matua i kurtynami koronkami w kuchni. Po przekludzyniu życie kōntynuowało sie normalnie. Moja brzuch stała sie coroz barzij widzialno. Jednego dnia kamrat spytoł sie, kedy bydōm w dōma do matkości i doradzioł mi, cobych pojechoł do gynekologa. Tak że prywatnie przibyłch umowa. Medyk bezma skarżōł sie ze mnie za dugo, iże poczekoł za dugo: "Niy mozesz robić po szóstym

miesiōncu, a ty juź jesz w siōdmym postympie: ryzykujesz". Nastympnego dnia dostarczōłch dokumyntu do gabinetu, a robotnik tyź pedzioł, iże sōm najiwny.

W tym czasie narychtowōłch pociōng bez robiynie golfyni, koszule, buty i piyntek dostane ze starych arkuszy, co zapewniyło mi Mommy.

Poszli my tyź kupić stolca, co ja narychtowōłch z arkuszami wyciōngniyntymi bez mie z neutralnymi farbami, niy wiedōnc, eli je to samce abo samice. W kōńcu w wieczōr 2 lipnia, wody złōmały sie i z koferym, co sie ôdpoczywajōm na lazarytu. Gynekolog, kery mnie nawiydziōł, pedzioł do Giuse'a, iże może wejść do dōm. Robota dopiyro zaczęła sie i potrzebowała kole 20 godzin. Nastympnego dnia wrōciōł do matkowości, w czasie kej durch czekałch w salonie.

W pewnym mōmyncie narodziōł sie syn, a pielęgniarka pojechała przekozać je fatrymu noworodka, kery bezma czuł sie zły do ymocyje. Po godzinie mōg ôbjić nasze piyrsze dziecko, nazwoł Armando za starzika. Po poru godzinach tyź starziki, wujki i kuzynki. Zdało sie, iże to było piyrsze dziecko z cołkigo świata.

Rozdział piytnoście - dziynkujemy Bogu...

Pielęgniarki ôddziału maciyrskigo po poru godzinach ôd narodzynio prziniosły mi do łōżka do łōżka tego stworzynio miynsa i kości. Zaatakowali mi to. Poza pupōm pezza, co pakował Zizi za dziecko.

Pobył do szpitala bōł ôwdy tydziyń. Przed wrōcyniym do dōm poszli my do szpitala do lazarytowego kościoła na "prawidło", bogosławiyynie bez kapelōna.

W ôddziale wszystko było gotowe, coby iść do dōm, ale zaczynało sie ôbrōcić mi gowa. Położno próbowała gorōczka: 39. Mojo pup i ja musielimy zatrzymać dalsze dwa dni. W kōńcu czwartek 12 bezma uzdrowiyli my, poszli my do dōm. Niydziela 15 Armando była prziniesiōno do nowego sztylu do czcionki chrztu z tatym Giuseppem, kamratym Mariuccia Madrinem i kamratym ôd oridio Basilio. Niy miołch uciechy ôd uczestniczynie we wydarzeniu, bo ôsoby starsze doradzały, coby przesyłać, coby ôstać w dōma. Bōłch ukōntyntowany z narychtowanio małego ôdżywka.

Życie do trzech było inksze, ale miołch to doś dobrze. Miołch moc mlyka, dziecko rosło i weznōłch go co tydziyń do cyntrum dzieciństwa, coby dostać kōntrola.

Niyszczynściym, robota fabryczno wznowiła sie pod kōniec dwōch miesiyncy. Tedy niy było szkōł szkołowych. Babicy zgodzyli sie, coby sie ô nim ôpiekować ô nim tydziyń.

Kedy zrobiōłch rōnd sześciu Giuse, przed tym jak poszoł robić, ôn go zdoł i weznōł go do jego miyjsca docylowego. W niyświadōnym tym dziecku ciyrpioł, a ja sie z nim plakołch.

Niyszczynściym niy mōg ôpuścić roboty. Poleku, z wiarōm, kōntynuowali my trzidrōgowe rajza: piyrsze pożywiynie dlo dziecka, piyrsze kroki były cudowne rzeczy.

Piyrszy dziyń azylu Giuse w kōńcu znod barzij zyskowo robota. Ôd poru lat stworzōł drzodek we szkołach podstawowych, bez to bōł wzywany w Minijalność, coby zajmniōć miyjsce pokrywanio.

Tak tōż stworzōł sie glōnd, coby ôpuścić robota w fabryce i poświynić sie dziecku, co czeka, coby dać mu trocha brata. siyrpnia 1962 roku byli my ôbsydzōne narodzynim naszego drugigo dziecka. Luciano bōł ôczyszczōny ôd skōry z blond wosami, ôpaczność Armando. Ôzprowka. Niydzielny 26 bōł ôkrzczōny tatym Giusem, bogym Cousin Mariuccia i bratym ôd ôdbytu Antonio Giuse'a. Tyż tyn razy musiołch ôstać w dōma. Po ôkresie maciyrskim ôstawiōłch robota, coby poświynić sie dwōm piyknyim dzieciōm.

paŹdziyrnika 1962 roku Armando z modrym apron i folderym na ramiyniu zaczōn sie piyrszy elymyntarny. Poprawiyli my go z porōma łezami do rehtora Leopardi.

W tym samym ôkresie burmistrz Domodossola zgrōmadziōł Giuse'a, ôferujōnc mu miyjsce na drugim sztoku budōnku miasta, kery ôstoł wolny, kej miyjski posłanek ôdszoł na pynzyjo. W czasie poru dni zôrganizowali my tyn ruch. W cyntrum mieliśmy wszyske kōmforty. W wieczōr, sroge drzwi zawrzyły sie, byli my panowania miasta. Moglibymy komfortowo uczestniczyć w wydarzeniach z balkōnu biōra burmistrza. Ôd naszych ôkyn widzieli my tajla rynku z stolecio tradycyje.

W tym czasie Luciano podyjmnōł swoje piyrsze kroki: stoł sie maskotkōm robotnikōw gminy.

Coby ôbrōć Giusea, chciołch wynojś robota. Zaczōnch ôblyczyć ôkna, łōżka i poduszki dlo kamratōw. Głos je rozproszōny, tōż stołch sie "ôszukaniym kurtyn". Giuseppe we swoim wolnym czasie nauczōł sie narychtować zgrōmadzynie ôdpadōw i podziykować Bogu, iże mogymy cieszyć sie barzij kōmfortowym życiym.

października 1968 roku Luiso Cerri zaczął też szkoła Luisa Cerri.

Czas przechodził wartko. Latem poszli my na wakacje naokoło Italije z namiotym kempingowym. Czasami do Sycylije we mojim miasteczku.

W lipniu 1973 roku kempowali my w Val d'Aosta i zaczęli my mieć piyrsze objawy ciōnży. lutego 74 '74 jego szwestra Daniela przibyła do Armando bezma ôzmiōntō lot, a Luciano dwanoście. To bōł ôkres karnawałowy, a ludzie, kerzi zaôbserwowali rōżowe łuk na drzwiach miasta, uwożali, iże to żart. Ksiōndz farny doradzioł nōm, coby śwyntać baptyzmu w nocy weschodni, Madrina kamrata Gianna i Godfather wujka nabywały Benito.

Ôstawić superstikcyje, tym razy tyż uczestniczōłch w wydarzeniu w nocy 13 kwietnia. Dalszym dniym na ôradzie bōł sto zaproszōny na ôdżywki.

Daniela tyż rozrosła sie i my sōm teraz starszymi ludźmi. Nasze trzi dzieci dały nōm 7 wnuku: Stefano, Wirginii, Greta, Lorenzo, Rebecca, Letizia i Matteo.

Historyjo kōńczy sie. września 2015 roku Giuse i jo śwyntalimy razym 60 lot.

Podziynkujmy Bogu, Madonnie i wszyjscy ci, kerzi nos kochali.

Kōncet Mazza Maglio, narodzōny w Nōvarze di Sicylia 18 kwietnia 1936 roku.

Osoby

1. Ôjcowski dôm
2. Spośród świata
3. Gra na piosku
4. Ôlej, kabiwety i złe ôko
5. ny
6. Vossyjo przebaczo mi (światło gwiozd)
7. Emilijo
8. Lot połkniyncio
9. Drzwia nieba
10. La Bela Tiesa
11. Portcelainy
12. gwiność
13. Nowe życie
14. Nasze piyrsze gniazda
15. Podziynkujymy Bogu...

